

Luceafărul

de dimineață

Seva (2009)

Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România

Nr. 7 (879), Miercuri, 25 martie 2009, 16 pagini. Preț: 3 lei

Horatiu MĂLĂELE:

Vocația actorului
este umilința

Poeme de Claudiu KOMARTIN
și Cătălina CADINOIU

Mihai ZGONDIOU

și suferințele timpului postmodern

DAN CRISTEA:

**De la boală
la filosofie**

ILEANA MĂLĂNCIOIU:

**Aviz
amatorilor!**

GABRIEL CHIFU:

**O revelație.
Naivă?**

SORIN LAVRIC:

**Gazetăria
lui Călinescu**

CĂLIN STĂNCULESCU:

**O revenire
așteptată:
Stere Gulea**

ANA-MARIA NISTOR:

**Complexul
Moromete,
FMI și
politichia de
mărgăritar**

DINTRE SUTE DE CATARGE:

**Raluca
Dumitran**

LUCIAN PERȚA:

Parodii

519484891540011 07

Revista revistelor

Și scriitorii pot muri în picioare

România literară 11

Piesa de rezistență a numărului de săptămâna trecută al revistei mi se pare a fi fragmentul din **Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de către gabriel chifu trăită și tot de el povestită**. Ce se va contura la finele acestui insolit demers literar cu un titlu, el însuși, năstrușnic? O replică made in Mileniul III al **Amintirilor din copilărie**? Un bildungsroman? Radiografia istorică și morală a unui amplu segment de timp? Toate la un loc? Sau cu totul altceva? Secvențele risipite până acum prin periodice îndreptățesc, cu egale argumente, oricare dintre așteptări.

Mai rețin atenția succintul dosar **Panaît Istrati – scriitor român, scriitor francez, scriitor grec?** (întrebare cu răspuns inclus), paginile dedicate de Cosmin Ciotloș și Vasile Popovici **Istoriei critice a literaturii române** a lui Nicolae Manolescu și foarte actuala **Scrisoare din Paris** a lui Lucian Raicu despre sfârșitul romanului, cu toate că ea se referă la un colocviu organizat la Paris în urmă cu mai bine de un deceniu.

O cronică îndrăgostită (sensibilă, comprehensivă, caligrafică în sensul original al termenului, adică frumos scrisă), dar și profesionistă, în același timp (pătrunzătoare, argumentată și la obiect), propune Cristina Rusiecki la recenta premieră a Teatrului Național din Timișoara cu spectacolul **Remember**, după Mateiu Caragiale, în regia, coregrafia, costumele și interpretarea lui Răzvan Mazilu. Concluzia articolului este reconfortantă: „...*Dacă aveți chef de o pauză din brutalitatea și directețea pe care mizează spectacolele-propunere/ provocare/ experiment și visați la o montare frumoasă, concepută în tradiția încrîptării succesive a sensurilor, și dacă nu v-ați pierdut încă speranța că la teatru puteți găsi pur și simplu plăcere, ar trebui să vă duceți întins la Remember. E unul dintre rarele spectacole de azi care vă dau întâlnire cu Frumosul.*”

Mă frec la ochi și nu-mi vine să cred: chiar mai există astfel de producții teatrale pe scenele din România?

În același număr al revistei ne întâmpină o anchetă incitantă: **Traducerea – vocație, profesie, hobby?** De un interes

aparte mi s-a părut răspunsul lui Bogdan Ghiu la întrebarea: este traducătorul român omologabil, ca statut social și material, colegului său occidental? Nu, nici pe departe, consideră cunoscutul poet, traducător și eseist. Suntem veriga cea mai slabă, cea mai ușor exploatabilă și mai exploatată din întregul „lanț al cărții”. Nu se poate trăi, așa cum ar fi normal, din tradus. Când traduci o carte, ar fi normal să te poți întreține din cât câștigi pe traducerea ei măcar atât cât durează traducerea respectivei cărți. Dar nici măcar acest joc de sumă nulă nu este posibil. În România, traducerea este percepută ca un hobby și ca o activitate subalternă, minoră. Dar ia haideți să punem de-o grevă a traducătorilor, să vedem, ce-ar face editorii? Ce ziceți, încercăm?

Având în vedere că nici statutul scriitorilor români în raporturile cu editurile nu diferă prea mult de acela al traducătorilor, ce-ar fi să se gândească și ei la situația propusă de Bogdan Ghiu? Și-așa sintagma „drepturi de autor” este la noi pe cale de dispariție sau, în cele mai „fericite” cazuri, a ajuns o sinistru bătaie de joc! Dacă, publicând o carte, scriitorii câștigă exact atât cât le trebuie pentru a muri de foame în chip inefabil, atunci măcar să-și aconeteze pașaportul pentru eternitate din poziție verticală. (G.N.)

Cu adevărat excelent este numărul 1 din revista **DIAGONALE** editată de Consiliul Local Buzău. Cei de acolo au înțeles că trebuie să finanțeze revista și să încurajeze conducerea unui profesionist, în persoana lui Radu Voinescu, de altfel buzoian de origine. Așa se face că, de șase ori pe an, putem citi 24 de pagini de ținută în care semnează, alături de director, mulți scriitori consacrați a trași de prestigiu și moderația publicației. În acest număr scriu Liviu Ioan Stoiciu, Bogdan Suceavă (despre Ion Barbu), Ion Lazu (despre Cornel Regman), Nicolae Tzone (despre avangardă, specialitatea lui), Mihai Gălățanu (o pagină de poeme), Octavian Soviany (despre mișcarea onirică), Passionaria Stoicescu, G Pienescu, F. Dochia, Marinela Țepus (desigur, teatru) și alții. Lui Radu Voinescu îi revine editorialul foarte interesant cu privire la condiția provincialului și exigențele metropolei mai predispusă să accepte valoarea indiferent de unde vine, în ciuda mefienței celor ce nu-i aparțin și sînt dispuși s-o acuze de orgolii centriste. Tot el realizează un interviu substanțial cu criticul „nordic” Gh. Glodeanu despre romanul românesc, specialitatea și pasiunea lui. **Diagonale** ne face să regretăm că nu apare mai des, dar poate că așa se concentrează valorile. E limpede că Radu Voinescu știe să facă o revistă atractivă, actuală dar nu ancorată prea strîns de momentul în care apare. (Hipo)

„Porni Luceafărul...”, ediția a XXVII-a

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Editurile Junimea și „Convorbiri Literare” din Iași, precum și cu revistele de cultură „Convorbiri literare”, „Poezia”, „Dacia Literară”, „Cronica”, „Feed back”, „Viața Românească”, „Familia”, „Vatra”, „Euphorion”, „Steaua”, „Hyperion”, „Antiteze”, „Semne”, „Poesis”, „Luceafărul de dimineată”, „Porto-franco”, „Ateneu”, „Cafeneaua Literară”, „Argeș”, „Bucovina Literară”, „Antares” și APLER, organizează Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediția a XXVIII-a, în perioada 5-7 iunie 2009, la Botoșani.

Concursul își propune să descopere și să promoveze noi talente poetice și critice și se adresează poezilor și criticilor literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei secțiuni:

- POEZIE:

Se va trimite un print (sau dactilogramă) în 3 exemplare, care va cuprinde 40 de poezii semnate cu un motto. Același motto va figura și pe un plic închis, în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon.

Se vor acorda două premii care vor consta în publicarea a câte unui volum de poezie de către Editurile Junimea și „Convorbiri literare” cu sprijinul financiar al APLER. Manuscrisele care nu vor primi premiul de mai sus vor intra în

concurs pentru premiile revistelor implicate în organizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poezilor premiați. Toate poeziile selectate pentru premiu vor apărea într-o antologie editată de instituția organizatoare.

- INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE:

Se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 exemplare, semnat cu un motto. Același motto va fi scris pe un plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon.

Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare: cel mult trei premii. Eserile premiate vor fi publicate în revistele care acordă premiile și în antologia editată de instituția organizatoare.

- DEBUT EDITORIAL:

Se vor trimite 2 exemplare dintr-un volum de poezie editat în perioada 15 iunie 2008 – 30 mai 2009. Vor fi acordate premiile „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a USR și al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

Festivitatea de premiere va avea loc la Botoșani, în ziua de 7 iunie 2008.

Lucrările vor fi trimise până la data de 5 mai 2009, pe adresa: CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI, Str. Unirii, nr. 10, Botoșani.

Relații la tel. 0231-536322 sau e-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com.

Luceafărul

Revistă de cultură
a Uniunii Scriitorilor din România
Editor: Asociația
LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

Director: DAN CRISTEA
Responsabil de redacție: GELU NEGREA

Redacția:
HORIA GÂRBEA
BOGDAN GHIU
SORIN LAVRIC
IOLANDA MALAMEN
STELIAN TĂBĂRAȘ

Colegiu editorial:
RADU F. ALEXANDRU, GABRIEL CHIFU,
LIVIU CIOCĂRLIE, TRAIAN T. COȘOVEI,
MIHAI ȘORA, CORNEL UNGUREANU

Art director: GELU IORDACHE

Coordonator pre-press: IOANA BACALU
Administrație, difuzare: EUGEN CRIȘAN

Tipărit la CROMOMAN

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ
este membră a Asociației Revistelor,
Imprimeriilor și Editorilor Literare (A.R.I.E.L.)

Adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1
Tel: (021)-312.96.93; Tel./Fax: (021)-212.79.83

e-mail: luceafaruledimineata@gmail.com

www.revistaluceafarul.ro

Banca Română de Dezvoltare -
Sucursala Victoria, București
Cont Lei: R029BRDE445SV36784884450
Cont Euro: R025BRDE445SV36784964450

ISSN 2065-7536

Autorii care doresc să fie recenzați în paginile LUCEAFĂRULUI DE DIMINEAȚĂ sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția:

Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază.
Textele trimise către rubrica Poșta redacției vor purta pe plic mențiunea respectivă.

DIFUZARE

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ poate fi cumpărată de la chioșcurile RODIPET din București și din țară. În București mai poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii.
De asemenea, se pot face abonamente prin Poșta Română; număr de catalog: 19379

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

Calendar

25.03.1942 -

Ana Blandiana

25.03.1942 -

Basarab Nicolescu

26.03.1931 -

Mircea Ivănescu

26.03.1954 -

Rodica Ștefan

27.03.1926 -

Elis Bușneag

27.03.1937 -

Nicolae

Dumitrescu-

Sinești

27.03.1958 -

Ioan Es.Pop

28.03.1934 -

Mihai Caranfil

28.03.1934 -

Lică Rugină

28.03.1937 -

Sanda Apostolescu

28.03.1939 -

Florin Bănescu

28.03.1950 -

Nicolae Rotaru

29.03.1941 -

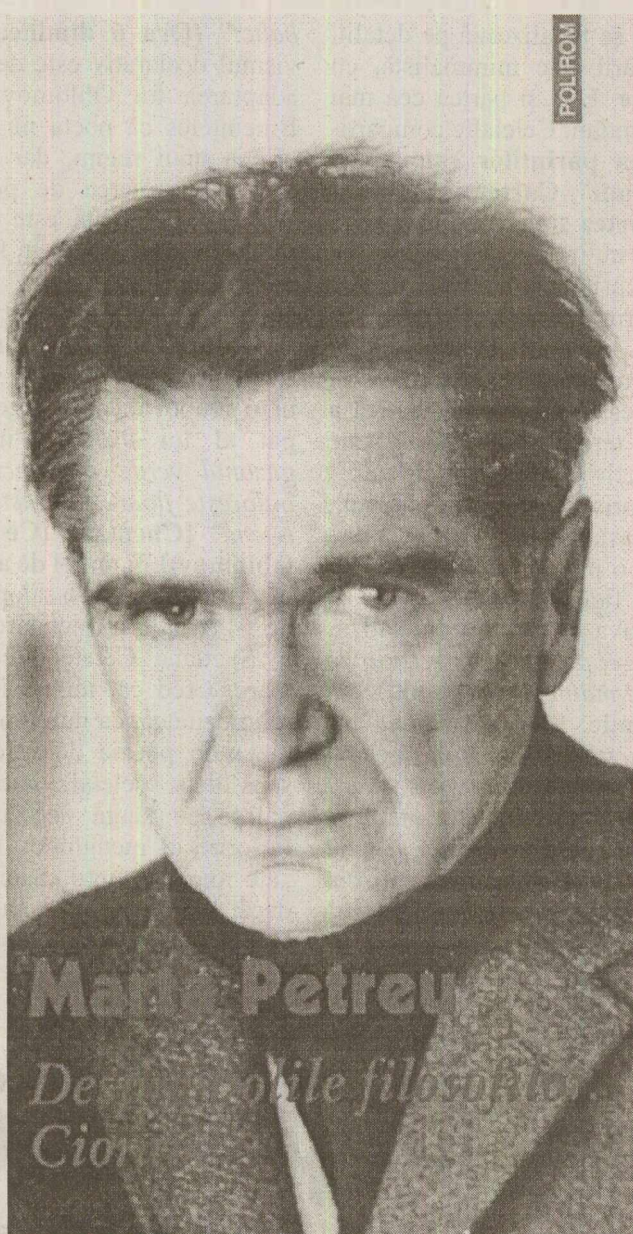
Constanța Buzea

De la boală la filosofie

Cele 12 scrisori din tinerețe către Bucur Țincu, redescoperite miraculos, în 1991, de către Horia Stanca (și publicate, în 1995, în Biblioteca Apostrof), apoi corespondența (**Scrisori către cei de-acasă**, 1995) și **Caietele** (începând a fi editate din 1999), precum și diferite, numeroase alte mărturii biografice, revelate mai cu seamă după dispariția filosofului, din 1995, au dezvăluit publicului larg o față a omului Cioran pe care, probabil, o cunoscuseră doar intimii și cei apropiați. Cum o numește Marta Petreu, în pertinentul ei eseu tematic, este vorba despre „o carieră de suferind și o identitate de bolnav“.

Boala constituie o constantă fundamentală a existenței cioranice, prezentă de la anii timpurii până la ultimii ani, și nu numai ca sursă de suferință, dar și ca sursă însăși a scrisului său. O carte, tot recent apărută, remarcabilă și aceasta, aparținând lui Mircea A. Diaconu, consacră în cadrul portretului psihologic pe care i-l trasează filosofului, într-o încercare de a descifra sensul existenței acestuia, un capitol întreg („**Corpul, umorul, melancolia**“), aceluși relații ale lui Cioran cu trupul, cu necazurile sănătății, cu medicii și tratamentele lor. Pentru Mircea A. Diaconu, „*scrisul - consecință poate a sănătății șubrede - nu-i decât o consecință oarecare*“. Dimpotrivă, pentru Marta Petreu, creativitatea cioraniană e declanșată de boală și suferință, opera se naște din „experiența personală a corpului dureros al lui Cioran însuși“, căci autorul **Tratatului de descompunere** „și-a trăit ideile cu trupul și le-a scos din trup ca dintr-o fântână“. Diferența dintre cei doi comentatori se bazează pe optică, dar și pe cărțile avute în vedere în exegeza lor. Pentru Mircea A. Diaconu, care se bazează pe lectura **Caietelor** și a corespondenței, Cioran apare ca un „*erou negativ*“, „*sceptic, melancolic, umorist*“. Pentru Marta Petreu, care pleacă în primul rând de la cartea de debut a lui Cioran, **Pe culmile disperării** (aici, scrie autoarea, filosoful „*recunoștea corpul și bolile lui drept fundamentul cel mai adânc, de fapt ultim, al oricărei creații*“), recunoașterea că filosoful „*s-a inspirat din trupul său*“, din propriile experiențe și experimente existențiale constituie o dovadă a autenticității, a sincerității lui Cioran ca autor. Pesimismul, nihilismul, disperarea și exacerbarea nu sunt fructele estetice ale vreunei mode filosofice, ci trăiri care își au rădăcinile în psihosomatica personală. După Marta Petreu nu e vorba, în cazul lui Cioran, doar de o „sănătate șubredă“, ci de un mare bolnav.

Ca argument în sprijinul tezei susținute de Marta Petreu, a relației ombilicale, la Cioran, dintre boală (suferință) și scris, ar putea fi invocat rolul capital pe care îl joacă tema respectivă de-a lungul întregii sale opere, atât cu privire la sine, cât și la câțiva dintre „marii bolnavi“ ai creației universale. Astfel, într-o scrisoare din cele douăsprezece adresate lui Bucur Țincu (din ian. 1931), Cioran îi atrage atenția prietenului său asupra vieții lui Pascal: „*Dacă vrei să ai o bucurie spirituală, pe care nu o poți câștiga oricând, citește viața lui Pascal scrisă de sora sa, M-me Pèrier, publicată în introducerea la Pensées-urile ediția 1852. (Probabil o întâlnești la vreo bibliotecă din Cluj). Tot ceea ce eu am crezut despre durere și boală am găsit acolo*“. Despre Dostoievski se exprimă în felul următor: „*Și-a transformat stările patologice în viziune. La prima vedere poate părea morbid, în realitate a ridicat epilepsia la nivel de Metafizică*“ (**Convorbiri cu Cioran**, 1993). În **Silogismele amărăciunii** (ediția franceză 1952), putem citi: „*Prin Baudelaire, fiziologia a pătruns în poezie, iar prin Nietzsche - în filosofie. Prin ei, dereglările organice s-au transformat în cânt și în concept. Chinuți de boală, le-a fost scris să-i înobileze acesteia destinul*“. Tot aici, Cioran scrie că „*Orice experiență profundă e formulată în termeni de fiziologie*“. Nu e mai puțin adevărat că, în aceeași carte, filosoful ne avertizează că „*spre binele nostru, există în fiecare dintre noi un „fan-*

MARTA PETREU,
Despre bolile filosofilor. Cioran
Biblioteca Apostrof, 2008, 124 de pagini

faron al Incurabilului“. Fără facultatea de „*a ne exagera suferințele, ne-ar fi cu neputință să le îndurăm*“.

„*Începând cu anul 1927, scrie Marta Petreu - adică de la 16 ani -avem indicii ale diverselor boli și ale diferitelor cure de însănătoșire prin care a trecut Cioran*“. Primul episod maladiv, cel din tinerețe, când Cioran suferă de reumatism și în special de o nimicoitoare insomnie („*veghe neîntreruptă*“, „*neant continuu*“, „*trezie permanentă*“, „*nopti infernale*“, „*criminală absență a uitării*“), s-ar întinde pe perioada anilor 1927-1936. Sursele de informare asupra ei le constituie, în principal, amintirile scrisori către Bucur Țincu, coincidente, în parte, cu scrisul la **Pe culmile disperării**, textul introductiv al lui Cioran la ediția franceză din 1990 și, bineînțeles, cartea însăși, „*cea mai filosofică dintre cărțile mele*“, cum o consideră autorul. Pentru Marta Petreu, „*experiența interioară*“, acumulată de Cioran în această perioadă de suferințe, și descifrată de comentator pe baza confesiunilor oferite de tânărul scriitor, se vedește decisivă. Boala îl conduce pe Cioran la scris și determină „*trezirea lui spirituală*“. Cu acest prilej, Cioran descoperă „*valoarea filosofică a suferinței*“ și funcția ei, de „*principium individuationis*“. Conținutul cărții e format din „*chiar descoperirile metafizice pe care tânărul autor le-a făcut datorită maladiei*“. **Pe culmile disperării**, carte în care Cioran însuși vedea un „*fel de eliberare*“, de „*explozie mântuitoare*“, reprezintă, în opinia Martei Petreu, „*documentarul metafizic și extatic al unei experiențe mistice copleșitoare*“, o „*mărturie mistică*“, născută din cea mai nefericită aventură existențială, din „*insomnia*

perpetuă“. Ar fi interesant de amintit că în **L'Écriture du désastre**, Blanchot numește dezastul ca „*Noapte, noapte albă, insomniacă; noapte fără întineric, dar luminată de nicio lumină*“.

Analiza volumului **Pe culmile disperării** (piesa de rezistență a argumentelor avansate în sprijinul ideii că scriitorul e „*sincer ca autor*“, de vreme ce se „*inspiră*“ dintr-un trup suferind), o conduce pe Marta Petreu și la câteva observații cu caracter mai general asupra scrisului lui Cioran. Faptul, de pildă, că mecanismul de producere a textului (ori arta sa poetică) ar fi de ordin somato-psihic (adică, „*de la trup la sentiment și abia apoi la expresia verbală*“) sau remarca privind „*caracterul monoton și repetitiv al operei lui Cioran*“, dat fiind sursa ei de inspirație, care nu e livrescă, dar corporală, și, prin urmare, inevitabil mai limitată. Ar fi fost de dorit ca **Pe culmile disperării** și, în genere, întreaga perioadă de început a filosofului, să fie mai direct puse în legătură cu „*nietzscheanismul*“ lui Cioran. Nietzsche e cel care se exprimă, de pildă, că „*Am scris întotdeauna cu corpul meu, cu întreaga mea viață: nu cunosc probleme pur spirituale*“.

Pentru anii 1937-1958, informațiile legate de „*fișa clinică*“ a lui Cioran sunt izolate și formale, din ianuarie 1958 există **Caietele** care acoperă perioadele 1957-1965, 1966-1968 și 1969-1972. Cu umorul necesar, dar și cu înțelegerea stării psihologice a unui creator care avansează în vârste (pentru că bătrânețea însăși e o boală), Marta Petreu face inventarul, pe ani, al tuturor bolilor și suferințelor ce reies de aici, constatând în cele din urmă: „*Cu frecvențele sale infecții respiratorii, cu o boală reumatismală ori o artrită, cu hipertensiune, gastrită, insomnie, hiperexcitabilitate nervoasă, depresii ciclice, oboseală cronică (iar în final, cu boala Alzheimer), Cioran este un suferind etern și etern exasperat că-și simte fără încetare trupul*“. Această atenție iatrosopică și explică vârsta înaintată până la care a trăit, în ciuda sănătății precare, căci, după cum ne avertizează Montaigne, „*cu cât este boala mai puțin simțită de cel ce o suferă și cu cât este mai ascunsă, cu atât mai primejdioasă este*“. Așadar, e mai bine să ne vedem bolnavi decât să ne iluzionăm într-o sănătate de fier.

Deși iatrofob, considerându-i pe doctori „*incompetenți*“, Cioran merge la doctor cu sfințenie (cum merge, de fapt, un om civilizată), întâmplându-i-se să aștepte cu ceasurile o consultație. Urmează adesea diverse cure terapeutice, respectă dietele prescrie de doctori, manifestându-și și cu această ocazie spiritul excesiv. Își face cumpărăturile la magazinele ecologice, bea infuzii de ceaiuri și mănâncă numai lucruri proaspete, umblă cu bicicleta și apoi pe jos, lucrează de plăcere în grădinile prietenilor. Îndrăgostit de frumoasa nemțoaică Friedgard Thoma, se „*însănătoșește*“ totuși, confesându-se fratelui său: „*Mă plimb în toiul nopții ca o fantomă, pe jumătate fericit, pe jumătate uluit*“.

Spiritul excesiv se vede și altfel, căci Cioran nu se mulțumește să fie doar pacient, dar, „*ca un bolnav ce se respectă*“, o face și pe doctorul, împărțind sfaturi și, când e nevoie, medicamente. Se comportă în acest mod cu egală generozitate, față de fratele său, față de neamuri și prieteni, față de cine se nimerește.

Ultimii ani de viață ai filosofului găsesc în Marta Petreu un evocator delicat și sensibil, care izbuteste să pună în pagină cuvinte și situații din cele mai potrivite. Regresând, datorită bolii necruțătoare, înspre „*timpul de dinaintea ivirii conștiinței și de dinaintea nașterii*“, Cioran își dezvăluie o „*natură angelică*“. Ultimul său limbaj de comunicare a fost „*privirea și surâsul*“. La doi ani după moartea sa, trupul înecat al partenerii lui de viață, Simone Boué, e adus pe plajă de valurile Atlanticului. Sinucidere sau accident?

Stilul ca menghină

FELIX NICOLAU

Svetlanei Cârstean îi prieste poeticitatea, literaritatea. Când iese din arealul metaforei, scrisul ei riscă să devină neinteresant. Oricum, **Cartea muncitorului sau floarea de menghină** (Cartea românească, 2008) este un volum mărturic. După poetica impreciziei, practicată de Vlad Moldovan, editura s-a orientat către condeie mature, înclinate spre poezia epică. Svetlana Cârstean deschide seria continuată cu Marius Oprea și Radu Andriescu.

Poezia epică are avantajele ei. Dacă mai mizează și pe literalitate, evitând ambuteiajele stilistice, atunci poate fi chiar captivantă și modernă. Vers alb și comunicare firească. Condiția de posibilitate a fericirii, adică a seducerii cititorului, este, în cazul acesta, experiența de viață bogată și capacitatea de a o reflecta în scris. Svetlana Cârstean povestește despre epoca atelierelor mecanice, în care liceenii din timpul comunismului își făceau veacul tinzând asimptotic spre îndeplinirea planului. Cum am fost și eu o victimă a perioadei respective, chiar m-a incitat „subiectul” cărții. În fond, autoarea practică reducția fenomenologică. Atelierul este pus între paranteze și separat de restul

lumii. Atenția se focalizează pe detalii, maniera relatării este minimalistă, cu interludii lirice. Este și partea cea mai reușită a volumului. Celelalte compartimente: **Cartea părinților sau „Sunt cuminte, promit”**, **Cartea iubirii sau Akihito și Cartea singurătății sau Do you yahoo?** - nu m-au convins. Lumea de seră a bancurilor de lucru, însă, este remarcabilă prin insolitul ei literar. Notabile sunt și constructele metaforice, unele chiar excepționale. Punctul forte al scriiturii este prelucrarea feerică a unui cotidian tern; punctul moale este lipsa de apetit pentru spectaculos, miopia în ce privește tragicul, ciudatul, absurdul. De asta spuneam că Svetlana Cârstean este o poetă de forță mai ales în asamblarea figurilor de stil.

Retrospectiva este mereu actualizată: „*Stau călare/ pe locul dintre ziua de ieri și ziua de mâine*”, (**Insomnia**), cel puțin ca intenție. Sloganul „*Bună dimineața, muncitori!*” atestă un început de simț al umorului, abandonat de interpretarea melancolic-liricizată a tablourilor de pe pereții memoriei: „*Pe lemnul învechit, cu vopsea verde sărită din loc în loc, înfloreau menghinele, acestea tot verzi./ Menghină, floare de*

banc!” (**Ora 6 dimineața**). Stahano-vismul declarativ este dezamorsat prin adaptarea lui Oblomov drept muză. Bineînțeles că poeta nu are în vedere critica unui regim, dar nu pot să nu forțez apropierea de poezia Magdei Cârmei. Diferența este între politicul implicat și cel etalat. În forme evidente sau pletoric-stilistice, politicul este prezent în poezie, contrazicând opinia de tinerete a lui Maiorescu. Reușita Svetlanei Cârstean este resemnificarea unui simbol al constrângerii. Menghina, pat al lui Procust, înfloarește: „*În gazonul verde al bancului de lucru înfloarește floarea aceasta de un verde intens*” [**Chemare (Ce aude uneori Oblomov)**]. E un fel de a ierta un trecut băgat cu forța într-o salopetă unsuroasă; de a-l ierta prin estetizare.

Svetlana Cârstean este o mântuitoare. Cred că, numai în felul acesta, religiozitatea, ca numinos, poate supraviețui în poezia de valoare. Cum am spus deja, celelalte cicluri ale cărții pălesc pe lângă descântecul până la înflorire al menghinei. Croșetarea din „aște mici” a vieții casnice nu reușește decât un goblen palid. Duelurile postpuberale cu colegile de clasă sunt tăioase,

cu simț al observației acut și umor fin. Este o linie de urmat pe viitor. În felul acesta, s-ar mai muta obiectivul fixat pe un anumit cadru, tehnică fericită aici, dar imposibil de reluat. Poezia aceasta reușește ce nu au reușit filmele de după Revoluție: să recomună atmosfera care trăiau adolescenții ori măcar un fragment din ea. Și, în loc de concluzie, mă întreb dacă nu-și face și ea planuri pentru un roman, așa cum e la modă acum printre poete...

Cotțcari pe masa de operație

OCTAV-EUGEN POPA

În „**ImpostURA**”, adnotată încă din grafia titlului cu potențe exclamative, Marius Ghilezan oprește pentru câteva momente jocul. Nu este, desigur, nimic rău în consimțământul jovial al participanților, bunăoară clovneria în sine nu poate fi atacată cu preceptele înalte ale moralei. Problema apare în traducerea acestui acord în societate, în „instituționalizarea” lui. Libertatea impostorului provine din aceea că el nu este un membru obișnuit al societății, așa cum jokerul nu este o carte obișnuită a pachetului. Aici, autorul întrebă: „*Să fie, oare, lipsa de inhibiție a bufonului înscăunat de facto rege atât de merituoasă încât să suscite suveranitate de jure?*”

În ciuda unor fecunde rezonanțe (a se observa, de pildă, că problema poate fi atacată de psihologie, sociologie, filozofie, poate și altele), autorul evită traseul științific. Intenționat sau nu, el nu atinge organizarea riguroasă a umanistului pus pe matematica argumentelor, pare evident că nu vrea să schimbe lumea, ci s-o (re)vadă. Convins sau nu, prea puțin contează dacă cititorul va închide cartea și va porni la vânatoare de imposturi și impostori. De altfel, vor fi dezamăgiți cei care caută rețete și planuri de bătaie. Miza cărții nu este o revoluție, ci o luciditate, chiar dacă una sterilă. Altfel spus, demersul cărții nu este unul deliberativ (ce este sau nu de făcut), ci unul juridic (este sau nu vinovat).

Evident că aplicarea măștilor sociale nu are eminentamente conotații negative.

O facem cu toții, zilnic, cu o candoare repetitivă: suntem în funcție de împrejurări, ne construim sinele relativ la cel pe care îl avem în față. Ce îl zgândăre pe Marius Ghilezan este cu totul altceva, un ceva pe care îl vom numi „dibăcia imposturii”, acea îndemănare de a continua drumul început cu deghizarea. Luați la trântă sunt nu participanții la carnaval, ci aceia care, după ce se termină zaiafetul, păstrează masca și viețuiesc în consecință. Inevitabil, în acest punct, autorul debutează prin a cădea în cele două mari capcane: post-comunismul, întâi, și, apoi, nemuritoare formă fără fond. Din capul locului, pare să-și spună, să stabilizez că ultima jumătate a veacului precedent a fost o mocirlă, să turnăm și noi un strat de beton cu ocară peste celelalte mii turnate de la Revoluție încoace. Apoi, să observăm că actuala elită politică și economică e o fațadă înmiresmată în spatele căreia se ascund drăcovenii de necuprins în capacitățile de hulire ale limbii.

Încet-încet, Marius Ghilezan reușește să se desprindă de inerția certărească, să scape de ticul jurnalistic al lui Inadmisibil, dom'le! („*Cum a fost posibil ca astfel de fizionomii hidoase să compună panoplia de lideri timp de jumătate de veac peste un popor atât de inteligent, dar abulic?*”). Mișcarea continuă nefocalizată, însă popasurile devin locuri mai puțin frecventate în trecut. Găsim aici discutați mari impostori ai istoriei, forme monumentalizate ale disimulării, sau noua generație de

România „hollywoodizată”, trăită frivol după preceptele covoarelor roșii: faimă, bani, imagine, mașini, bani, faimă, ba Găsim psihologia tabieturilor postmoderne și cea (chiar dacă sumar schițată) a politicianului învârtoșat de aromele puterii. Apoi, reculegem din realitate, transformate în categorii sociale, tipurile generale de impostură: veleitarul ambițios, mereu grijuliu cu bine pitita-i nepricepere, arivistul „*în stare să o ia de nevastă și pe Venus din Milo, dacă ea îi desăvârșește cariera*”, mitomanul patologic și nestatornicul Nea-Gică-priceput la toate.

Pentru unii, felul lui Marius Ghilezan va trece drept suspect. Nu reușești să îți pasul cu nicio linie (propusă, atinsă și apoi uitată) și uneori te pierzi în avalanșa referențială (într-un capitol de câteva pagini, îi aruncă spre conțințune, în aceeași oală, pe James Joyce, Petre Ispirescu, Beckham, Jung și Iuda...). Alții vor gusta din plin acestea. Unii vor zâmbi la nefericitul fault în careu gramatical al lui „cacialma”, alții vor aprecia sănătosul sumar lipsit de boala datului de soluții. Și unii, și alții, însă, vor închide cartea și vor descoperi că autorul n-a încercat nimic, n-a căutat nici obiectiva sfortare științifică, nici subiectiva părere personală, mercu de nestrămutat. Iritat și rapid, nu se desprinde totuși de mijlocul tipurilor de scris. O îndrăzneală, dar nici umbră de impostură prin preajmă.

MARIUS GHILEZAN, **ImpostURA**
Editura Corint, 2008

Între cărțile de joc domnește un paradox aparent frivol, o ciudățenie rizibilă, pe care o luăm ca atare: jokerul este cel mai puternic din tot pachetul. Să ne îndeletnicim pentru câteva rânduri cu acest paradox de-a dreptul intrigant. Iată cum el, care nu este nimic, poate fi orice; atunci când dorește, impenitentul măscărici își arogă suveranități nepermise unui pricâjit doiar sau îmbracă grijuliu haina unei dame. Această compatibilitate nefirească a bufonului cu puterea este explicată simplu: baladorul se poate sui pe tronul regal, într-o cascadă de hohote, fiindcă lumea acceptă convenția travestiului. Oricine altcineva ar face același lucru ar fi decapitat.

AVIZ AMATORILOR!

ILEANA MĂLĂNCIOIU

La 30 noiembrie, în ziua alegerilor parlamentare, mă aflam la Iași, la un festival de poezie organizat de dl Emil Stratan. Probabil că, și dacă aș fi fost în București, tot n-aș fi votat. Oricum, mă bucur că am făcut abstracție de insistența cu care eram chemați la urne și că târgul încheiat peste capetele alegătorilor nu m-a pus și pe mine în încurcătură, ca pe „intelectualii lui Bănescu”. Faptul că autointitulata societate civilă a trecut cu arme și bagaje de partea puterii îmi dă totuși de gândit. Fiindcă eu cred că, dacă politicienii pot fi obligați de împrejurări să se adapteze din mers la realitatea care le-a infirmat previziunile, intelectualii ar trebui să vadă lucrurile în perspectiva timpului și să spună ce trebuie spus, înainte de a fi prea târziu. Dar să-i lăsăm pe cei pentru care Traian Bănescu ar fi o plească - după cum spune domnul ministru al Culturii și Cultelor - și să ne întoarcem la festivalul de poezie care mi-a dat prilejul să străbat parcul Copou într-o zi însorită și să constat cu bucurie că Iașul i-a acordat „magistrului Ursachi” locul meritat. Lucru care în București, unde spațiul public e ocupat în întregime de politicieni, nu ar fi fost posibil.

Pe un panou de la intrarea principală în parc, era scris și poemul lui Cezar Ivănescu „Amintirea Paradisului”, pe care, înainte de a-l citi, l-am auzit cântat de el, în apartamentul de lângă hipodrom al lui Virgil Mazilescu. M-am bucurat să văd că un om obișnuit de pe stradă s-a oprit să citească frumoasele versuri: „Cînd eram mai tînăr, și la trup curat/ Într-o noapte, floarea mea, eu te-am visat:/ Înflorai fără păcat într-un pom adevărat/ Cînd eram mai tînăr și la trup curat.// Nu știam că ești femeie - eu bărbat/ Lîngă tine cu sfială m-am culcat./ Și dormind, eu am visat, tu visînd ai lăcrimat/ Cînd eram mai tînăr și la trup curat.”

Prin asociere cu Cezar, m-am gândit la Virgil și la poemul lui „Serbările”, în care spunea: „și n-ai să uiți: pe marele hipodrom din spatele casei tale (printre arbori ocrotiți de lege) se petrec uneori întîmplări cu totul neobișnuite. Astfel într-o dimineață lacomă (atît de ploioasă și atît de lacomă) un cal a deschis încet ușa grajdului și-a desfăcut aripile și a zburat. Pe urma lui cei șase paznici nu l-au prins niciodată”.

În pofida faptului că timpul și timpurile i-au despărțit, în mintea mea ei au rămas împreună, ca la vremea tinereții, cînd ne întîlneam în apartamentul de lângă hipodrom al lui Virgil, unde visam cu ochii deschiși și chiar am fi fost în stare să vedem cum un cal își desfăcea încet aripile lui imense și începe să zboare.

Deși în ultimii ani ne-am întîlnit foarte rar, m-am gândit deseori la Cezar Ivănescu. Întîi, din motive omenești. Mama, care a avut o comă lungă și chinuitoare, cu ultimele puteri a întrebat: „Mi-a făcut și mie cineva un coșciugel?!“ Diminutivul, greu de conceput și de îndurat în contextul dat, s-a asociat în mintea mea cu versurile: „Rochioara de femeie/ Și sicriul colorat”, dintr-un poem în care era invocată iubita moartă a poetului, așteptată să-l ducă în locuința din pămînt.

Alt motiv care m-a determinat să mă gândesc la Cezar Ivănescu a fost acuza nedreaptă că ar fi făcut pactul cu Diavolul. Fiindcă eu cred că i-a grăbit sfîrșitul. Spun asta, pentru că l-am văzut, întîmplător, pe micul ecran, într-o emisiune de la Antena 2, al cărei realizator m-a făcut să mă gândesc la anchetatorii de altădată. Din cît am înțeles, în urma unui scandal din redacția revistei „Luceafărul”, Securitatea a făcut o anchetă la care Cezar a trebuit să răspundă în calitate de martor. Cel care l-a interogat cu acel prilej a scris în raportul adresat șefilor săi că îl va influența în bine. De unde reiese că nu ar fi corespuns „exigențelor” instituției pe care o reprezenta. Dat fiind că, pe tot parcursul noului interogatoriu la care a fost supus, Cezar era întrebat ce a vrut să spună securistul cînd a afirmat că îl va influența în bine, am avut sentimentul că realizatorul emisiunii a greșit andrisantul. Îmi veți spune că nu avea cum să ajungă la cel care a făcut acea afirmație transformată în cap de acuzare, fiindcă se ascundea sub o semnătură indecifrabilă. Ori că, dacă l-ar fi descoperit printre cadrele de nădejde ale Securității vărsate la SRI, n-ar fi putut să-l someze să-i răspundă la nici o întrebare. Dar cred că putea să-l întrebe ce presupune afirmația care îl obseda

pe patronul spiritual al „Antenelor”, pentru că era familiarizat cu limbajul patronilor dumnealui de la firma „Crescent”. Sau să facă efortul intelectual - care sper să nu-l depășească - de a citi măcar „Cartea albă a Securității”. Pentru că ar fi putut constata că, de cele mai multe ori, raportul înaintat organelor de cel care „lucra pe cineva” se încheia cu afirmația că îl va influența în bine.

Faptul că orice răspuns dat se izbea ca de un zid de opacitate a noului anchetator ar fi putut dărîma pe oricine, cu atît mai mult pe Cezar Ivănescu, care era deosebit de orgolios și de fragil. Spun asta, avînd în vedere că pe toți cei care am luat Premiul Eminescu înaintea sa a avut tentația de a ne desființa. Nu știu cum au reacționat alții, dar eu am fost de-a dreptul fericită cînd am aflat că l-a luat și el. Nu doar pentru că e un mare poet și îl merita, ci și pentru a nu-i mai acuza pe ceilalți că ar fi luat premiul său.

După un an, ne-am întîlnit la Botoșani. Laureata era Gabriela Melinescu. Dat fiind că, după 1990, am publicat prima antologie substanțială din poezia ei și că a fost inclusă pe lista candidaților pentru acel premiu important la sugestia mea, mi s-a propus să-i înmînez eu coroana cu lauri. Am răspuns că aș fi onorată, dar mi se pare că nu e bine să-i fie dată de o altă poetă, ci mai curînd de Cezar Ivănescu. Fiindcă el a fost ultimul care a primit-o de la Mihai Ursachi. Cezar, care a tînjit întotdeauna după atenția celor din jur - dar n-a beneficiat prea des de ea, pentru că era imprevizibil -, s-a bucurat ca un copil, și-a luat rolul în serios și a spus că vrea ca el să fie cel care oferă coroana premiantului la fiecare ediție.

Recent, am luat din raft cărțile lui fiindcă nu-mi aminteam din ce poem erau acele versuri care mă obsedau de patru ani, de cînd a murit mama. Dedesubtul unei dedicații calde și prietenești scria: „dragostea noastră, Mary și Cezar Ivănescu, Iulie 1977, Mogoșoaia”. Primul lucru la care m-am gândit a fost că numai Gellu Naum îmi mai dădea dedicații sub care o iscălea și pe soția sa. Apoi, mi-am amintit că, pe vremea cînd locuia la Mogoșoaia, Cezar mi-a spus că se împlinesc 15 ani de cînd s-a căsătorit cu Mary și mă invită la nunta lor de aramă. Nu știam că există o astfel de nuntă, dar am acceptat invitația cu bucurie și m-am prezentat - pentru prima oară - la palat. Majoritatea invitaților erau cei care locuiau acolo. M-am temut de întîlnirea cu Florica Mitroi, care ar fi putut să facă un scandal, dar cred că și ea tînjea după atenția celor din jur. De aceea, s-a simțit onorată că a fost invitată și a fost cuminte și suavă cum

nu o mai văzusem niciodată. Întrucît nu eram deprinsă cu astfel de petreceri, am sperat că voi sta împreună cu Sonia Larian și cu Lucian Raicu, la care țineam foarte mult. Dar am constatat că nu te puteai așeza unde vrei, ci pe locul care ți-a fost rezervat. Eu trebuia să stau lîngă Marin Preda, care era în capul mesei. În partea cealaltă a lui, se afla o tînără drăguță, dar gătită ca pentru un bal de Călimănești. Deși masa a avut loc la prînz, ea purta o rochie cu un decolteu mare în spate, în al cărui unghi era prins un trandafir roșu. Dacă Preda vroia conversație, putea să mi se adreseze mie. Dacă vroia distracție, se putea orienta spre necunoscuta așezată de-a dreapta sa. M-a amuzat să-l văd pe marele singuratic roșind ca un adolescent în vreme ce dansa cu ea și am fost tentată să le dau crezare celor ce spuneau despre el că s-ar fi însurat de mai multe ori fiindcă nu putea să-i propună unei femei lucrul acela fără s-o fi cerut mai întîi de nevăstă.

Dacă amintirea celor doi mari poeți din Iași dispăruți prematur mi-a produs nostalgii, întîlnirea cu Emil Brumaru, Lucian Vasiliu și Nichita Danilov, în orașul lor, care nu și-a pierdut interesul pentru poezie, a constituit o reală bucurie.

O surpriză foarte plăcută a fost faptul că l-am revăzut, după mulți ani, pe Șerban Foarță. Am rememorat împreună o seară petrecută pe vremuri la Casa Scriitorilor, la care descinsese tîrziu, de la Athenée Palace, unde își făcuse deja plinul. Ajuns la mult discutată masă din colț, a intrat brusc într-o discuție în contradictoriu cu Marin Preda, pe care a încheiat-o spunînd: „Sunteți obraznic, domnule Marin Preda”. Mazilescu s-a străduit să-l potolească ori să-l scoată în hol. Pe mine mă obseda sonoritatea acelei replici neobișnuite, care îmi amintea de Caragiale, iar Preda a rămas o vreme descumpănit, fiindcă nu-i venea să creadă ce-a auzit. Apoi a izbucnit într-un rîs moromețian din care nu mai putea fi oprit. M-am gândit la incidentul acela (și, implicit, la Șerban Foarță) de cîte ori s-a întîmplat să fiu de față cînd te miri cine era tentat să i-o zică el țaranului ăla de Preda, măcar post-mortem, dacă atunci cînd trăia n-a îndrăznit să-i reproșeze nimic.

Într-o călătorie făcută cu Sorin Titel și cu Marius Robescu la Timișoara, l-am revăzut pe Șerban Foarță în casa lui plină cu cărți, care nu avea nimic comun cu boemia manifestată în deplasare, ci ne sugera mai curînd ordinea și rafinamentul celui ce a recreat poezia lui Stephane Mallarmé în limba română și a comentat-o în mod strălucit.

O altă surpriză plăcută pe care am avut-o în zilele petrecute la Iași a fost întîlnirea cu Ion Mureșan. Pentru că, deși îl știam doar din scris, aveam sentimentul că îl cunosc dintotdeauna, datorită entuziasmului cu care ne vorbea despre el Virgil Mazilescu. Am umblat ore în șir cu el și cu soția sa pe Dealul Copoului, care, grație faptului că a fost marcat de pașii lui Eminescu, a putut să fie recuperat ca spațiu al poeziei, printr-o inițiativă demnă de toată lauda a lui Nichita Danilov.

Nu știu cu ce impresii s-au întors ceilalți de la acel festival, desfășurat la data alegerilor a căror urmare a fost coalizarea așa-zisei drepte cu stînga și, implicit, încercarea de refacere a FSN-ului sau a partidului-stat. Dar eu cred că merita să faci drumul pînă la Iași măcar pentru a umbla „o oară” prin Copou, ascultînd vocea unui poet autentic, trecut prin stația de amplificare, ca să ajungă cît mai departe și, dacă se poate, să le facă o bucurie și aceluia care n-au citit niciodată o poezie.

Călătorind cu mașina lui Daniel Cristea-Enache, m-am convins încă o dată, ca și atunci cînd am scris împreună o carte de convorbiri, că e bine să pleci cu el la drum și ne-am amintit, la fața locului, acea „Poezie pe care a scris-o magistrul Ursachi pe cînd se credea pelican” pentru a ne spune scîrț și cuprinzător că: „Un om din Tecuci avea un motor/ Dar nu i-a folosit la nimic”. Drept pentru care mă întorc și zic: Aviz amatorilor! Se poate ca nici motorul acela aflat la dispoziția dumneavoastră să nu vă folosească la nimic.

O revelație. Naivă?

GABRIEL CHIFU

PUZZLE

Într-o duminică dimineața, risipitor cu timpul meu, mă jucam cu telecomanda televizorului, căutând un post care să-mi stârneasă interesul. Îmi pierdusem orice speranță că aş putea ieși din monotonia exasperantă a emisiunilor ușurele, când un documentar de pe canalul „Explorer” mi-a captat brusc atenția. Era un film făcut de englezi despre furtul din bancomatele instalate în țara lor. Pentru Marea Britanie, furtul din bancomate reprezintă o problemă gravă (paguba produsă astfel anual fiind de circa 70 de milioane de lire), iar realizatorii documentarului o tratau ca atare. Era un film serios, care despica firul în patru, care prezenta situații concrete, susținute de mărturii ale polițiștilor, ale informatorilor și ale specialiștilor în calculatoare. Nu mică mi-a fost mirarea când am aflat că această „afacere” a devenit monopol românesc; este controlată așadar de conaționali de-ai noștri și nu oricum, ci organizați într-o extrem de periculoasă „mafie românească”. Polițiștii englezi păreau, în declarațiile lor, îngroziți și, sigur excedați de amploarea fenomenului, ei remarcău ingeniozitatea, simplitatea inteligentă ale modului cum sunt clonate cardurile, ei semnalau riguroasa, severa structură piramidală a mafiei, cu un lider necunoscut de componenții bandelor, inaccesibil pentru majoritatea celor care operează direct. Am asistat la descinderea într-un mic apartament deținut de doi români și la arestarea acestora după ce în locuința lor s-a descoperit un sofisticat „arsenal” cu care acționau. Ne-a fost dezvăluit apoi cazul unei tinere românce (Andreea Stănescu?...), care, zi de zi, juca rolul de bonă onorabilă într-o familie de britanici oarecare, dar, în realitate, deținea un grad

însemnat în rețea, coordonând activitatea diverselor grupuri. Am ascultat și mărturia unui informator ce se infiltrase în aceste bande, ajungând până la capul rețelei; acesta i-ar fi arătat în apartamentul său o cameră tapetată cu bancnote, câteva milioane de lire (ceea ce mi-a venit greu să cred...). În fine, s-a vorbit în acel documentar despre metodele dure de racolare folosite de mafia românească: unui tânăr inițiat în informatică, de origine română, i s-a cerut să lucreze pentru mafie, promițându-i-se importante sume de bani. La refuzul său, s-a trecut la represalii, persoana a fost capturată și câteva zile

la rând i s-au administrat droguri. Filmul documentar se încheia sumbru, nu înainte de a se anunța (am bănuț că făcea parte dintr-o serie...) episodul următor, dedicat prostituției din Anglia, „afacere” aparținând unei alte mafii, cea albaneză.

Mărturisesc că am urmărit cu suspiciune filmul: sunt, oare, românii atât de pricepuți (e drept, la rele, dar tot despre pricepere e vorba...), atât de îndrăzneți, de fioroși și, mai ales, atât de bine organizați în străinătate și, în schimb, atât de lasă-mă să te las, atât de bramburiți acasă? Aș înclina să cred că nu. Prin tot ce fac (și ce nu fac) ei în țară mă îndeamnă să cred asta.

Și dacă, totuși, documentarul acela nu minte, dacă noi, și nu alții, suntem autorii jafurilor din bancomate, dacă noi, și nu alții, chiar i-am înspăimântat pe britanici, atunci ce e de zis, cum ar trebui să reacționăm?

Mi-am amintit atunci de toate filmulețele edulcorate despre români minunați plecați în străinătate și despre felul ireproșabil cum se comportă, se integrează ei acolo, filmulețe cu care ne intoxică, la televiziunea publică și nu numai, reporterii de doi bani, ce tratează subiectul superficial și mincinos, și pentru care subiectul nu este decât un pretext ca să-și finanțeze ei stupide călătorii turistice cine știe pe unde.

Mi-am amintit și de lecțiile de istorie tot atât de edulcorate, în care românii se dovedesc fără seamăn de buni, blânzi și ospitalieri.

Mi-am amintit și de talk-show-urile cu care televiziunile noastre ne umplu zilele, serile și nopțile, talk-show-uri unde se mestecă neîncetat scandaluri, bârfe cu jalnice persoane mondene, ce se transformă deodată în personaje centrale, de interes național.

Mi-am amintit și de liota de „analști politici”, de realizatori de talk-show-uri, de sfătuitoari ai națiunii, care, de pe ecranele televizoarelor, ne dau lecții, ne pun la punct, ne îmbată cu apă chioară, ei fiind în fond (câteva excepții, între care, neapărat, sunt de amintit Emil Hurezeanu și Cristian Tudor Popescu, a căror anvergură intelectuală e certă) niște false călăuze, oameni precari, lipsiți de orice competență autentică.

De fapt, și asta e revelația mea (oare, naivă?, mă întreb...), ne este aruncată o perdea pe ochi și trăim așa, într-un fel de miopie și într-un fel de beție obținută, cum ziccam, cu apă chioară, departe de dureroasele teme care privesc devenirea noastră colectivă.

Întrebarea despre modernitate este întrebarea despre ființă: cum suntem? În ce fel ne suntem, adică în ce fel ne trăim nu numai epoca, ci și epocalitatea, în ce fel (și dacă) mai vrem să „facem epocă” din vicțiile noastre, în timpul finit al vieții. Modern, altfel spus, contemporan.

Modernitatea, ca epocă și ca morfotipologică istorică, este departe de a fi epuizat sensul modernului, a lui modern, a faptului-de-a-fi-modern. A fi modern, astăzi, nu mai înseamnă a fi modern în sensul modernității istorice,

dar nu mai înseamnă nici a fi postmodern: postmodernitatea a reprezentat o tentativă (dez-)utopică mascată „moale”, de suprafață „slabă”, tocmai de a unifica sensul cronologic-epocal cu cel existențial („modernitatea” și „modernul”). A fost o forțare „în jos”, după forțarea „în sus” a modernității.

Astăzi, mai ales după ceea ce se va numi, pur și simplu, Criza, în toate sensurile cuvântului (care, deci, va trebui să pună totul în criză), criteriile modernului se schimbă. Ce va însemna, deci, ce înseamnă deja a fi modern? Căci,

Ce înseamnă a fi modern astăzi?

Invitație la dezbatere

BOGDAN GHIU

POLITICA LUI BARTLEBY

este clar, nu mai poate însemna același lucru ca până acum. Altfel, n-am fi intrat în Criză.

„What does it mean to be modern today?” – „Altermodern” Tate Triennial 2009 (3 februarie-26 aprilie 2009): „This year's Triennial has been curated by Nicolas Bourriaud who co-founded the influential contemporary gallery Palais de Tokyo in Paris in 2002. Bourriaud is proposing the new art term 'Altermodern' to describe how artists are responding to the increasingly global context in which we all now live. Altermodern claims that the period defined as postmodernism has come to an end and a new culture for the 21st century is emerging. Increased communication, travel and migration are having a huge effect on the way we live now. Altermodern describes how artists at the forefront of their generation are responding to this globalised culture with a new spirit and energy. Is postmodernism dead? What does it mean to be modern today? Come along to the exhibition and decide for yourself”.

Nu sunt un fan al lui Nicolas Bourriaud, mi se pare un teoretician slab nu numai în sensul tipologic al postmodernismului, deși poate tocmai prin această (vattimiană) „slăbiciune” și-a marcat epoca („estetica relației”),

iar un curator nu trebuie să fie neapărat un teoretician „tare”: „slăbiciunea”, aproximativul, poate însemna, aici, și obligatorie deschidere. Dar faptul că întrebarea despre modernitate, despre ce mai înseamnă și, mai ales, despre ce-ar trebui să însemne a fi modern astăzi, și lansarea provocării de Altermodernitate (nu doar postmoderni, ci moderni altfel: nu se poate să nu – vrei să – fii modern, dar altfel) apare în zona artei, în legătură cu arta nu este o întâmplare. Arta, în sens extins, general, înseamnă tocmai căutarea și inventarea modernității. Iar modernizarea a ceea ce Michel Foucault numea „atitudinea de modernitate” însăși, care nu depinde de epocă, nu este, altfel spus, dată, ci trebuie permanent creată tocmai pentru a contrazice aparentele cuvinte de ordine ale unei epoci, înseamnă Artă în înțelesul ei suprem.

Am spus-o deja (în cartea mea, **Eu(I) Artistul**): suntem condamnați la artă. A fi modern ține de arta de a fi. De-asta reprezintă arta, în sens „restrâns”, principala miză a vieții contemporane.

Lansez, deci, întrebarea: pentru voi, ce mai înseamnă, astăzi, A FI MODERN?

PENTRU O ISTORIE A VIITORULUI (III)

În secolul care a trecut, omenirea a ajuns să trăiască în parte un fenomen nemaicunoscut înainte, ci doar bănuț: egalitarismul social, o noutate care a afectat miliarde de inși de pe mai multe continente și din cele mai variate țări. Comunismul de tip bolșevic, limitat la început la enorma Rusie care a devenit „sovietică” și cel nazist, adaptat necesităților unui război care n-a luat sfârșit decât o dată cu prăbușirea și dispariția lui Hitler, au oferit „beneficiarilor”, dar și spectatorilor mai apropiați sau mai îndepărtați (în tot cazul: interesați) ce poate fi această formulă de existență socială cu avantajele și dezavantajele ei, partea curioasă fiind că, falimentul s-a dovedit cras, ea nu a dispărut cu totul nici de pe harta lumii, nici din conștiința celor ce i-au supraviețuit la capitolul „speranță”. Există și astăzi partide socialiste și chiar comuniste, mai multe „social-democrate”, care cred că este o obligație morală a omenirii să preconizeze și să accepte ștergerea diferențelor prea acuzate, existente de când lumea pe glob, prin intervenția (împotriva individualităților) a forței prin excelență colectivistă a statului. Mai mult, se încearcă prin limitarea „nedreptăților” speciale (mai nou: a celor „dezavantajați”) să se facă un act de justiție – fără, bineînțeles, crimele, distrugerile, imensele pierderi despre care nu se știe că le-au generat revoluțiile sociale. Dar, mai ales, e de reținut că speranța într-o lume dominată decisiv de egalitatea membrilor ei i-a amăgit pe cei săraci, supuși, handicapați, dar și leneși, netoți, visători, cu mult înaintea ideii socialiste datorate marxismului, laburismului sau social-democrației. Ideea egalitaristă pare a fi marea himeră a lui *homo humanus*, dar în nici un caz singură, căci cea opusă, adică a diferențierii, o întovărășește tenace, pentru că, în variate etape istorice, e impusă de realitatea vizibilă și controlabilă. Și unul din sectoarele în care contradicția ia formele cele mai acute este cel artistic (eventual, cel cultural), unde indivizii se grupează, se aliază, eventual se mobilizează sub un steag numai ca, mai apoi și mai ales după succes, să se dezbine, să se rivalizeze, să se dușmănească, întorcându-se la sentimentul cunoașterii acțiunii adică.

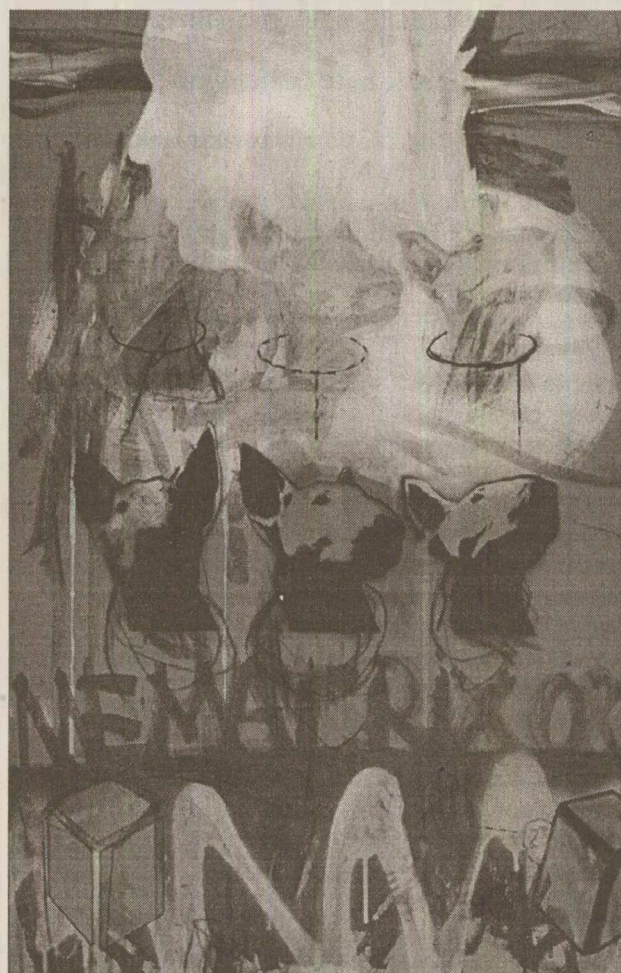
Gloria, ca și banii, avantajele materiale sunt limitate și nu valorează decât prin distingerea de alții a beneficiarilor, cu atât mai sensibilă cu cât e mai acută. Așa că ultimul loc în care, în societatea în care am trăit în ultima jumătate de veac, puteam descoperi principiul de bază al socialismului a fost cel artistic, iar acesta a intrat în cea mai jalnică și cea mai neașteptată „criză” după Eliberarea din decembrie '89.

Fost-au scriitorii o clasă, în sensul marxist al cuvântului? Desigur că nu, dar îi putem îngloba în noțiunea mai largă, existentă în orice sistem economic de „producători de bunuri simbolice”, o categorie mult mai complexă, dar având și raporturi cu „piața”, cu „clientela”, cu comanditarii de economie absolută. Artiștii plastici, muzicienii, oamenii de teatru aveau un regim special, chiar dacă salariul exista și era un monopol de stat. Un pictor avea și alte mijloace de a-și „desface” produsele, mai greu un arhitect, dar sigur un violonist sau un țambalagiu, care se produceau la orice nuntă și toți aceia, care scăpau întrucâtva de „sistem”, probau cu fiecare succes, cât ar fi de modest, că idealul lor nu poate fi monopol de stat.

...Căci toți aceștia intrau în sfera uriașă a „serviciilor” care, în lumea botezată de marxiști „capitalistă”, a proliferat în proporții hiperbolice, deși părintele teoriilor, care prevăzuse științific totul, nici nu le-a luat în seamă în **Manifestul Comunist**. Problema că societatea din „lagăr” a fost una egalitaristă nici nu se mai pune; ci doar aceea că în comunism nu s-a realizat cea mai strict nerealizată și neegalitară societate din lume sau măcar din ultima sută de ani. Căci apariția unor clase era un fenomen de forță evidentă, unul firesc, nu dependent de voința cuiva, necum a planificatorilor. Noua clasă,

sesizată reprobativ de Djilas, încă de timpuriu, în Iugoslavia (țara cea mai „normală” din lagăr), avea mai multe surse decât aceea strict politică, „activiștii” fiind cei mai favorizați, așadar, conform eticii marxiste, cei mai necinstiți. Asemeni tuturor „asociațiilor” dintr-un regim totalitar, și aceea de scriitori era pusă sub controlul cel mai strict de Partid și repeta structura nomenclaturistă generalizată și variată experimentată. Era, în proporții mai reduse, dar controlabile față de cei inferiori, una de privilegiați, căreia i se distribuiau favorurile după caz și după împrejurări; în plus, grație editurii proprii, Uniunea gestiona patrimoniul „clasicilor” ori al scriitorilor decedați, toți aceștia mai rentabili decât „condeierii” în viață, cărora trebuia să li se plătească drepturi de autor oricât de modeste.

Evenimentele de după Eliberare au schimbat totul; noul stat îi poate ajuta pe artiștii de orice categorie, dar nu mai e dispus să-i întrețină și nici să

le poată asigura o „poziție” în afara regimului de liberă concurență prin privilegii și monopoluri. Actuala Uniune a Scriitorilor Români își poate exploata forțele proprii în lupta acerbă cu cei mai felurici concurenți.

...Numai că evenimentele cele mai recente (care s-au semnalat sporadic imediat după '89) au arătat că devalorizarea acestui patrimoniu e în curs, noua ordine prezentând o radicală revizuire. Și printr-o ciudată întâmplare, unul din momentele cele mai relevabile ale procesului este apariția **Istoriei critice...** a lui Nicolae Manolescu, explicându-se astfel cel puțin o parte din vâlva pe care a iscat-o. Căci autorul este prin meritele sale, dar și printr-un joc al Destinului, președintele Uniunii noastre, o uniune de valori pe care el însuși nu le recunoaște totdeauna în scris și pe cale orală. El este, în primul rând, un estetik și un spirit disociativ (cum sunt și eu), care și-a însușit formula maestrului său George Călinescu (prin con-naturalitate), după care istoria literară, fiind una de valori, cel care o scrie trebuie să fie un critic, în stare să stabilească aceste valori (aceasta neînsemnând exclusivism, deoarece Manolescu percepe nu chiar totul ca un estetik absolut, ci se delectează și cu scrieri pe care teoretic ar trebui să le disprețuiască). El a adoptat de la maestrul său George Călinescu (sau, poate, prin con-naturalitate) ideea preluată de acesta de la Croce, după care stadiul suprem al criticii este Istoria literară, și și-a

lăsat deoparte cronicile, recenziile, glosele ocazionale, abia acum vărsându-le într-un volum considerabil cu caracter (eu zic: întârziat) conclusiv. Dar, în felul acesta, iese la lumină o contradicție fundamentală între mobilismul și provizoratul primei sale forme de manifestare și cea de a fixa, de a conchide. Contradicția este flagrantă și la E. Lovinescu și apare clar între mutaționismul său (variabilitatea valorilor) și pretenția de-a „fixa” în „firida” (nu columbariu?) istoriei literare. Numai că această ultimă ipostază, putând fi și una de revizuire față de ceea ce criticul mai apreciasse nu foarte demult, nu e totuși o acțiune de revizuire.

Vom observa în continuare că „revizuirile” proclamate prin 1912-1913 se aplică la autori mai vechi: Caragiale, Vlahuță, Alexandru Macedonski, Mihai Eminescu, Tudor Maiorescu, Duiliu Zamfirescu și, în mod excepțional, unui scriitor din generația sa, Gala Galaction, afirmat totuși prin operele sale caracteristice (tânărul critic avea însă la activ și 3 studii monografice tot despre niște clasici, Costache Negruzzi, Gheorghe Asachi, Grigore Alexandrescu, și articole răzlețe despre Nicolae Filimon, Alexandru Davila, Ronetti Roman).

Nicolae Manolescu se însărcinează să scrie o întreagă istorie a literaturii ca un act de revizuire, ceea ce E. Lovinescu înțelesese că e o operație imposibilă: a început să atace „istoricizându-se”, obiectivându-se, ceea ce i-a reușit doar în versiunea secundă a **Istoriei literaturii române contemporane** (1937), în care a cuprins și propria-i situație în concertul vremii. Criticii cu temperament nestăpânit, naturile subiectiviste, capricioase, înclinate spre pamflet pot uneori întreprinde cu succes acțiuni de revizuire, dar nu să o facă printr-o istorie literară, care cere alte virtuți.

Cui o mai vrea să încerce totuși așa ceva îi repet sfatul de a citi mai întâi cronică în două părți pe care i-a închinat-o **Istoriei** (1941) lui George Călinescu Șerban Cioculescu și care nu e numai capodopera întregului scris al celui din urmă, dar și o magistrală lecție de cum ar trebui redactată o astfel de operă istoriografică.

Trebuie însă spus că defectele cărții lui Călinescu sunt datorate autorului și numai lui și, așa cum am mai spus, **Istoria** sa are defectele propriilor ei calități: deși a fost redactată în momente dramatice ale istoriei țării, el a știut să se strecoare printre dificultăți sau să-și atenueze momentele de șoc inevitabile. Dar ca și în cazul lui Manolescu și al istoriografiilor lui din ultimele (măcar) două decenii, ei au trăit, receptat, selectat, valorile într-o epocă de-a dreptul convulsivă și în care mai toate accidentele veneau din afară, erau provocate de intervenția directă sau indirectă a conducerii tiranice politice. Ele explicau cele petrecute în literatura politică, și au jucat în modul cel mai nefast rolul de cauză determinantă și explicativă.

Și acest lucru trebuie spus.

Criticii contemporani cu lunga noapte comunistă (care n-a fost absolut opacă, a îngăduit unele pâlpâiri, apoi aprinderea unor becuri și chiar deschiderea unor ferestre de aerisire) au fost prinși în acest proces și eroismul sau abilitatea lor nu mai corespund atitudinii lor față de valorile pe care le-au stabilit, bune pentru acele vremuri, cu totul nesatisfăcătoare astăzi, în primul rând pentru cei care cunosc situația de dedesubt a unei imense falsificări. Și soluția nu stă în adaosuri de tipul celor pe care le-am remarcat la Ion Simuț și la Eugen Simion, dar și la alți istoriografi care nici nu-și pun problema de a se obiectiva sau, cum spunea mai frumos George Călinescu (fără să o poată face), de a se istoriciza.

Claudiu KOMARTIN

Iubesc acel oraș

aș vrea ca dimineața asta să aibă mâinile tale pentru că noaptea a fost adâncă și rece „adâncă și rece”, am putea spune

ca o gură de filosof
rătăcită printre file
întunecate

aș vrea ca dimineața asta să aibă spatele tău: talger acoperit de o piele trandafirie, sub care pulsează aștrii prietenosi

iubesc acel oraș îndepărtat
în care au botezat lumina
blândă a înserării
cu numele tău.

Suntem viața

feat. Răzvan Țupa

Undeva există un microfon și o gură și asta face ca toate glasurile să existe. Dansăm și asta face ca toate dansurile să existe. Scriem, iar toate cărțile din lume devin posibile. Suntem toată viața. Acum

Cât crește iarba

Mâinile erau leagănul iar în leagăn era lumea.

Celulele se nașteau, iubeau și mureau într-o după-amiază.

Cântec pentru Aurel Onișor

vinde-mi paranoia
injectează-mă cu frig
economicos și exact
în cea mai frumoasă
dintre lumile posibile

Un anotimp în Berceni

încearcă să-ți amintești:
ai dormit în paturi de gheață
iar ochii tăi s-au plimbat
prin încăperi străine
pe chipurile răvășite

și nimic nu a înflorit în
întunericul dinăuntru

obișnuită cu uzura cu formele
tăcute ale suferinței
pocitania își cerea drepturile

dar limbajul avea marginile tăioase
și totul se impregnase cu
mirosul de târfă al morții

frumusețe, tu cântăreai mai puțin
decât fumul!

ai îmbrățișat trupuri fără cusur
le-ai crestat pielea crezând că
așa vei putea ajunge la suflet

încearcă să-ți amintești:
din toate nu a rămas
decât o gură invizibilă

o gură strâmbă răutăcioasă
ce-nghite totul
fără să simtă nimic

încearcă să-ți amintești

Criza pieilor de vită

Suntem în toiul civilizației. Suntem în criza pieilor de vită pentru opinci. Când iarna îngheață apele, acoperișurile și gardurile se prăbușesc. Când din tot ce poate muri, doar oamenii se găsesc să moară și tocmai atunci când stuful trebuie tăiat.

Suntem în toiul civilizației sau într-o datorie neîndeplinită, măsurată cu pedeapsa caporalului trădător. Bărbile lipovenilor umplu cimitirul. Acel loc de veci nisipos în care turiștii își sting țigările pe crucea soldatului necunoscut.

Cine mai taie stuful când tu îți propui să-ți faci acoperiș din mâinile noastre?

Mă numesc Palahia, mă semnez X

Mă cheamă Palahia, domnule jandarm. Când îmi abandonam copiii, oamenii îmi spuneau „Palahie, Palahie, te bate Dumnezeu!”

Un dezacord în fascinația ritmurilor moderne. Un nume de pală. De hie.

Adevărat. Sărăcia m-a spălat pe cap când mama era la muncile câmpului. Trebuință nu am avut decât de o cană pentru apă.

Adevărat. Soarele îmi crăpa fruntea atunci când lanțurile rămâneau în șanț. Lumină se făcea ades în casa noastră când mă frigeau tălpile de atâtea praguri pe care am cerut zer sau pâine uscată.

Femeie frumoasă a cristelniței, femeie rece a vadurilor, femeie idioată a oamenilor care mă scot în mijlocul drumului să vadă cât pământ pot strânge în pumn, câtă salivă se va usca în praf și o vor mirosi câinii

Mi se spune Polea. Un copil din vecini, când mi-a auzit numele, și-a botezat jucăria, un porc de plastic, Polea. Mi-a văzut vlăstarii s-a jucat, a râs, i-a întrebat cum îi cheamă.

Și-a cumpărat alți porci de plastic ca să-i boteze cu numele copiilor mei. Toți porcii de plastic poartă numele copiilor mei. Și, astfel, i-am văzut cu pielea roz și râț pe Niculai, Nina, Lizica, Maria, Grigore, Andrei, Vasca și, în fruntea lor, marele porc, Polea.

Despre sfânta

În herghelie era un mânz murdar când tu plângeai. Nu știam dacă trebuie, mai întâi, să-i șterg lui nămolul din ochi sau ție lacrimile. Și, până la urmă, ți-am șters ție ochii, el e mânz și tu ești mamă.

Ești una dintre acele mame care-și fac copiii să dea de pomană după ce le-ai dat mâncare mestecată cu gura ta, cu saliva ta ca să nu se înece mâncând pâine.

Ești una dintre acele mame care, atunci când moare propria ta mamă, bunica mea, tu plângi și strigi „Copilul meu! Copilul meu!” De ce plângi, mamă? Copilul tău are ani, iar mama ta are lemnul de nuc ascuns în pod! De ce plângi pentru mine, mamă, când mama ta moare?

Cătălina CADINOIU

În neamul meu e lege scrisă ca femeile să nu-și plângă mamele atunci când plâng copiii.

În neamul nostru e lege în piele ca femeile să plângă în nisip, lacrimile să se absoarbă repede.

În sânul familiei, la masa de lemn

Îmi amintesc de lătratul familiei de hiene care, după o îndelungă joacă, la primul miros de sânge și-a devorat puiul. Și mă felicit pentru învățăturile din casa rubedeniilor.

În câinimea noastră, devorăm inima, umplem golul cu paie și tragem blana la loc. Apoi batem ușor cu palma.

Un cuplu de siberieni este arestat când admiră soarele unui tablou impresionist. Ea îi aranjează un guler pe care gâtul nu îl mai primește. El se îmbracă în gesturile inutile ei. Siptelul cu ciorapi cârpiți și fotografiile la minut se acuză. El este condamnat pentru că a fost cândva foarte fericit.

Nalba alba (Ecaterina)

Am sărutat icoanele ca să nu se întristeze bunica mea, Ecaterina. Era mândră ca un general de brandenburgurile mantalei să mă vadă în fața sfinților. Mereu așeza o masă între mine și ei, le umplea cu măceșe, crizanteme, cnăș, sosuri. Era bine să stea o masă bogată între mine și sfinți.

Din viață i-a rămas doar dreptul de-a fi ea prima cea care sărută icoana la sfârșitul slujbei. „Ecaterina, crezi că ești singura care vrea să aibă crucea ei de sărutat?” „Marusea, îți dau crucea mea de tinerețe. Cu isus răstignit frumos pe ea doar s-o vad pe bunica mea, Ecaterina, copilul meu Ecaterina cu buzele țuguiate și ochii, ochii larg deschiși.”

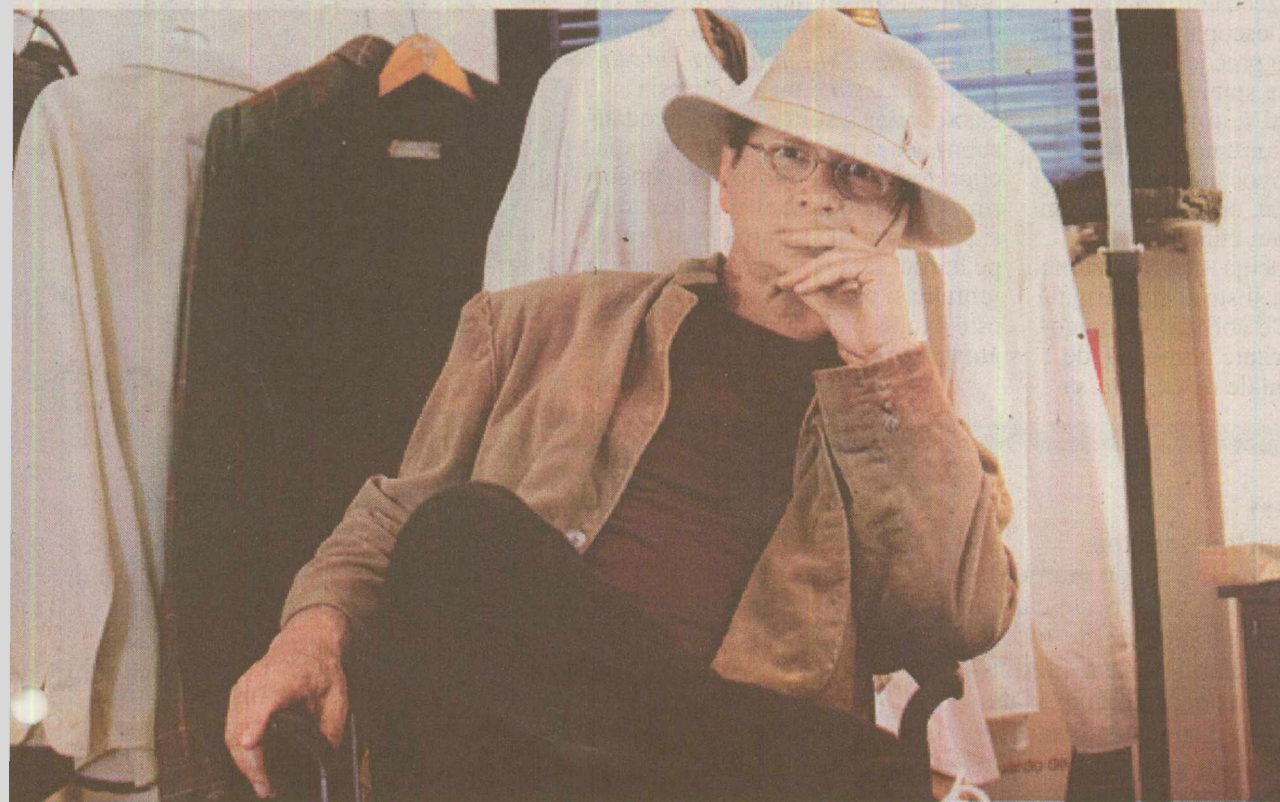
Părea îngrijorată că voi săruta picioarele lui Isus singură. Mai am de sărutat doar o cruce de lemn, apoi voi striga la umbra troiței „bună ziua”. Urmărirea cormoranilor printre nuferi nu mă făcea atât de fericită ca aprinderea lumânărilor sau apropierea buzelor de sticla mirosind a apă de Cologne.

Am fustă lungă, cu trei dungi, Ecaterina are cinci, mai am puțin până la cinci și, într-o duminică de iulie, am sărutat singură picioarele lui Isus. Noaptea mistrețul mi-a lăsat un cap de lebedă în stuf

**HORAȚIU
MĂLĂELE:**

Vocația actorului este umilința

ȘTEFANIA COȘOVEI

Mai este teatrul românesc în criză? De ce scena nu mai e un mod de întâlnire și chiar de socializare între actor și oamenii din sală?

A existat o scurtă perioadă de criză după '89, nu în grădina teatrului care – mai bine, mai puțin bine – și-a văzut liniștit de treabă, ci în regimentul spectator, care s-a rătăcit, pentru o vreme, după furtuna stărnită de noua ordine socială. Personal, cred că lucrurile s-au reaşezat pe locurile lor firești și totul decurge într-o cuminte și luminată armonie.

Teatrul se învață? Dacă da, ați învățat și pe alții?

Sunt câțiva învățători care și-au legat cunoștințele, experiențele, obsesiile și frustrările în câteva cărți esențiale și care sunt baza pedagogiei institutelor de profil. Cred că actorul-creator depășește prin practică și har teoria cărții și atunci are datoria morală și intelectuală să o împărtășească și familiei teatrale. Atât cât am putut, am făcut-o și eu.

În societatea românească de azi, cine e mai coruptibil, măcelarul sau șoferul de taxi?

Este o întrebare șocantă. „*Luați un cerc și mângâiați-l; va deveni vicios*” – spunea Eugen Ionescu. Coruptibili sunt amândoi. Nu știu să existe o competiție statutară între cei doi. Dacă există, eu aș paria pe măcelar...

În decursul carierei dumneavoastră, dar mai ales acum – pentru că tot vorbim despre multiculturalitate –, ce oferte (teatru sau film) ați primit să jucați în Europa sau peste Ocean?

Am jucat piese de teatru peste tot în lume pentru comunitățile românești și pentru doritorii bășinași, din China până în Australia, din Madagascar până în vestul sălbatic al Americii. Nu știu dacă am fost prins în conceptul de multiculturalitate, important este că am cunoscut oameni esențiali, cu care am legat prietenii dinamice, am văzut lumea și, la rândul ei, ea m-a văzut pe mine.

În ce măsură vi se pare mișcarea teatrală europeană diferită de cea românească?

Teatrul european este multiform, într-o continuă agitație și schimbare. Teatrul românesc a rămas în găleata unui expresionism desuet și formalist, trăind din nostalgia gloriei anilor '70. Acum marile spectacole sunt accidentale și puține în raport cu energia, fantezia și talentul actorilor noștri.

Că tot aminteam de film, unde se apropie și unde se desparte un actor de teatru de unul de film și ce v-a determinat să iubiți mai mult scena decât platoul de filmare, unde nu v-am mai văzut de la *Amen-ul lui Gavras...* sau pregătiți o surpriză iubitorilor de Mălăele?

Orice actor cu scaun la cap trebuie să cunoască, măcar teoretic, diferența dintre cele două discipline. Opțiunea pentru una sau cealaltă îi aparține.

De la Costa Gavras, cu care am rămas într-o binecuvântată prietenie și constantă corespondență, am lucrat la filme multe și mărunte. Ca regizor, acum un an și jumătate, m-am apucat de propriul proiect, pe care l-am terminat vara asta. Filmul se numește *Nunta mută*. Cred că am făcut o treabă bună, de aceea vă rog să luați aceste cuvinte drept o invitație.

Se vorbește mult despre hobby-uri: alpinism, pescuitul subacvatic, paintball, bungee jumping... mersul pe la mitinguri de protest... aveți hobby-uri?

Deși, pentru mine, tenisul a pornit a fi un hobby, cu timpul, a depășit granițele și a devenit a doua natură.

Maestre Horațiu Mălăele, la ce vârstă v-ați făcut primul om de zăpadă?

Cred că l-am făcut în epoca precopilăriei. Atunci, țin minte, am avut prima emoție artistică și, evident, primul morcov...

ale actricei, Toma Caragiu – actor titanice și prieten drag, Ion Dogar Marinescu – caricaturist și prieten pentru o perioadă, Vasile Nițulescu – boemul absolut, George Constantin – prieten și actor nepereche, Saul Steinberg – un „Brâncuși” al graficii mondiale, Emil Brumar – poetul obsesiilor mele, Gabriel Garcia Marquez – geniul meu preferat.

După ce ați interpretat roluri remarcabile în piese de Dostoievski, Eugen Ionescu, Feydeau, Labiche, Goldoni, Pirandello, Ion Băieșu, Bertold Brecht, Caragiale, Cehov – ca să amintesc doar o foarte mică parte din ele –, ați pus în scenă, memorabil, spectacole ce s-au jucat cu casa închisă stagiuni întregi (unele încă se joacă!), începând, dacă nu mă înșel, cu același „*Puricele*”. Cum reușiți să împăcați actorul Mălăele cu regizorul Mălăele?

Vocația actorului este umilința. Așa încât regizorul Mălăele, indulgent și generos, s-a împăcat de minune cu actorul Mălăele, imprevizibil și supus.

NUNTA MUTĂ

O cămașă descheiată la guler, un suflet deschis până în cele mai adânci trăiri – tragice ori ironice –, o făptură alcătuită din voce și mișcare, răstignită pe o cruce a sentimentelor pe care nu prea le regăsim în ziua de azi: acesta este actorul și poetul sentimentelor, supranumit Horațiu Mălăele.

Reflexiv ori expansiv, ironic ori autoironic, aristocrat ori hoinar, traficant de emoții și stupefacții, nedispus la niciun compromis, maestrul Horațiu Mălăele este „în lucrare” – cum ar fi spus Nichița Stănescu. Prin dioptriile sale, omul simplu, îmbrâncit în tramvai, dar și omul de scenă privesc lumea ca „un orb în roua dimineții”.

Rămâi modest, dar fă în așa fel ca lucrul ăsta să se știe. Trebuie să ai orgoliul modestiei tale – sună una dintre cele zece porunci ale decalogului marca Horațiu Mălăele pe care l-am descoperit pe site-ul oficial al actorului...

Maestre, care este, în opinia dumneavoastră, diferența dintre lumea trăită și lumea vorbită... „jucată”?

Lumea „jucată” mimează trădarea, fățarnicia, crima. Lumea reală le practică crud și constant.

Pe de altă parte, în lumea teatrului, iubirea este jucată. În viața reală ea este adevărată și asumată. Și asta e bine, pentru că iubirea aparține divinității.

În ce măsură ironia și autoironia pot defini un personaj postmodern până la punctul în care, privindu-se în oglinda sufletului, se poate caracteriza atât pe el, cât și pe alții?

Ironia și autoironia sunt uneltele celui care, cu cinism și umor, se detașează de viciul închipuirii, devenind spectator-comentator al unei lumi caraghioase și imprevizibile.

De ce vă obsedează desenul?

Este felul meu de a comunica cu oamenii. Nu desenez pentru că sunt obsedat. Desenez pentru că sunt.

Ce legătură vedeți între Gogol și Molière? Pe o scenă imaginară, cum ați desenat conturul sensibil al unor personaje atât de diferite? Dar sunt ele, oare, atât de diferite?

„*Toată literatura rusă se trage din Mantaua lui Gogol*” – spunea Dostoievski. Molière a influențat definitiv și irevocabil dramaturgia franceză, în particular, și mondială, în general. Gogol-Molière, oglinda noastră imaginară de care ne izbim în fiecare zi. Așa cum desenele mele ne-ar înfățișa pe noi înșine.

Ați avut nevoie de sufleur pe scenă? Dar în viață?

Scena a depășit de mult epoca sufleurului. Viața nu. Am sufleurii mei preferați, pe care nu pot să-i deconspir. Totuși, doi dintre ei au fost pomeniți în întrebarea de mai sus.

Cine v-a influențat în mod decisiv cariera sau viața? Care sunt reperele la care vă raportați?

Vă răspund la amândouă: Nicu Gherghel – primul meu profesor de desen, Octavian Cotescu – învățătorul meu în

Raluca Dumitran

Raluca Dumitran s-a născut la 22 martie 1990 în Câmpina și este elevă a Colegiului Național „Nicolae Grigorescu” din orașul natal. Pașiunea sa pentru literatură se manifestă încă din primii ani de școală. Participă frecvent, și nu fără succes, la Olimpiadele Naționale de Limbă și Literatură Română, dar și la numeroase concursuri de creație destinate autorilor tineri, unde, de asemenea, nu este ocolită nici chiar de Marele Premiu acordat de Asociația Scriitorilor din București. Atunci când i-am citit

primele poezii, scrise înainte de a fi împlinit șaisprezece ani, am avut sentimentul că descopăr un talent de o surprinzătoare precocitate, o nevoie reală de a spune ceva, de a exprima neliniști și uimiri adolescente, cu un fior emotiv particular. Desigur, provocările unor lecturi de manual, cu predilecție din poezi clasici, apar, cum era și de așteptat, cu evidență, atât în viziune, cât și în cadența și structura formală a poemului. Nu e vorba însă nicicum de o dexteritate mimetică, de însăilări accidentale de cuvinte, ci

de afinități și asimilări în acord cu propria-i sensibilitate. Autoarea care scrie „Am șaptesprezece ani și frunza de castan/ Mă înfășoară într-un scuteț întârziat” nu are obsesia elaborărilor insolite, care câteodată subminează din interior inspirația, ci preferă versul transparent, uncori rimat și melodios, alteori declarativ și patetic, aruncat parcă prea grăbit pe hârtie, fără să fie străin totuși de vibrație și candoare. Cred că nu este exclus ca Raluca Dumitran să atingă performanța.

Ion Cocora

PERIPLU

Umblu prin toamna arhetipală
Neașteptată, licențioasă,
Crescută pe brațele șubrede ale tăcerii
Crescută din muguri sordizi de noapte
Și din remușcări anchilozate
Într-o foame de iubire imuabilă, pururi inovatoare
Ca un livret pictat în pagini parfumate
Pe rafturi gri, cu litere de mereu altă culoare...

E-un extaz de metafore îngemănate-n nopți de vise carnale
Viscere înfiorate în tumultul proscris al ideilor interzise
Cauzalitatea stupidă a legilor nescrise

Mă hrănesc din așteptarea unei primăveri timpurii
Din explozia crudă a torenților vii, tremurând,
Și din pofta de viață
De aici, de acum, de oricând.

INCANDESCENTE

Frunzele toamnei târzii cad peste mine incandescente
Mereu aceleași vise atârinate-n colțul raftului maro
Și privirea, privirea de o dulce voluptate
A gerurilor iemii.

Cuvinte scuturate de crize ciudate
Spasme antagonice, împrăștiate,
Și-n șemineu flăcările, în luptă acerbă, corp la corp
Căutându-și propria nemurire.

Glasul lui și infernul dulce al pudorii începutului
Ca o nouă menire.
Ochii ce sfârtecă zarea cu degete încălcate de marțipan,
Durerile căutării de sine picurate pe covorul albastru,
Hainele abandonate-n remușcare.

Fiecare joc, fiecare culoare
Ca o tresărire pe trupul lui gol
Și roșul inimii ce suspină prin porii eliberați
Se năpustesc asupra mea într-o eternă reverie
Într-un cald fior.

Palmele alunecând pe șira spinării stăruitor
Și coapsele dezlegate, suprapuse, joc îndrăcit
Al stelelor ce pictează preludiul selenar
În săruturi fierbinți

Nestăpânirea blândă a privirilor cerșind copilăresc
Surâsuri tainice, o voce cristalină, legende parfumate
Și moleculele trupurilor adunate într-o singură silabă
Descântec profan, înclinat la unghi obtuz,
pe pielea înfiorată.

Ton, ton, semiton,
Un glas vechi de gramofon
Umblă-n taină peste câmpuri
Peste străzi umbrite-n ceață
Peste fabrici, case, rânduri
De moșnegi uitați în viață.
Și din glas vetust răsare
În subita înserare
Chipul adorat de mult
Din îndemnele stelare
Vechiul secol ce-l ascult.

Îmi vibrează înălțimea
Dur în melcul membranos
Trei ventricule, deodată,
Se revoltă-nsângerat
Timpul meu și timpul-acela
Se multiplică, se-mpart
Simultane cu durerea.

E același vechi păcat
Dar eu umblu pe tăciune,
Nu visez și nu cunosc
Și nu pot să schimb nici drumul
Nici să uit și nici să știu
Că într-un tango târziu
Mă-nfășoară-n dans parfumul.

PLOAIE

Ploaia se scurge prin streășina udă,
Pe ziduri de ceață, pe-antene de scrum,
Pe aripi de sânge, și pene ușoare
De roșul cel tare se clatină... Cum?

Se-nvârt frunze moarte, vârtejul le-apasă
Și geamuri bolnave respiră-nciudat.
Pe stropii idilici o pagină roasă
Predică secunda-unui timp dezmembrat.

Se deșiră norii și ațe murdare,
Fluide, se-ndeamnă spre solul curat;
Noroaie se-ngână cu pata de soare,
Ghicită demult într-un ochi fermecat.

Dar cum? Norii repezi topesc oxigenul
Și-o mână palidă se-neacă-n fum,
În fumul orbirii, în timpul ingenuu,
Și scrie sfârșitul pe-un trunchi de alun.

O MUZICĂ ETERNĂ

Nu mă mai afund în golul insondabil
Al neștiinței tale
Pentru că formele sub care îți zace căderea
Se multiplică la fiecare pas.

Și-ncerc să las
Măcar o mică urmă de serenitate
Pe portativele răsfirate, adunate-n cotloane
Parcurse de note insistente, simultane
Dar orice-avânt sfârșește-n moarte.

Poate doar răsăritul în palmele diafane
Cântă insistent mai departe
Același refren pe care l-am pipăit cu degete pictate
Într-o dimineață de august.

Poate că și-atunci, în acea dimineață,
Cadența răstignită pe tăblia patului
Avea să-nvie peste trei zile
Dar n-am fost părtaşă la minune.

Te priveam deja dintr-un colț prăfuit, altă lume,
Cum strângi între pleoape portative efemere
Și-ncercând în zadar să-ți respir muzica
S-o pot apoi dărui cerului sau altui cântec
Rămân în tăcere...

«

Vânturile,
valurile...

Parodii

de Lucian PERȚA

Valentin DOLFI

HAMSTERUL ALB

Nu știu cum în biblioteca orășenească de la Govora s-a pripășit un animal de companie, cică un hamster alb, foarte zglobiu, și acum mai serios, mai răsând, o să trebuiască să anunț deratizarea, sincer să fiu, până una-alta cu i-am făcut un buncăr de hârtie, îi dau să mănânce firimituri de poeme și bucățele de proză, așa că m-am gândit imediat să-i fac și o fișă de bibliotecă și legitimație pe măsură, ba legitimație nu, că oricum e intrat, numai că într-o dimineață l-am găsit lat, adică mort, cu un poem de-al meu în gură.

CREIERUL LUI PIRANESI

Gazetăria lui Călinescu

SORIN LAVRIC

Cine a avut răbdare să caute dedesubturile scrisului lui Călinescu, încercând să fle de unde vine farmecul savant cu care și leagă cuvintele, de unde se trage acea impresie de excitație intelectuală pe care o dau frazele, cine s-a străduit așadar să-l citească pe Călinescu nu estetic, ci atogenic, intuindu-i cauzalitățile minții și pîrghiile creației, acela și-a dat seama că la mijloc nu e o rețetă anume, o strategie voită sau o metodă cu grijă urmărită, ci un fel de temperament senzual, care ste cu atât mai straniu cu cît apare la un intelectual lipsit de patetism. Călinescu e un ludic care face din depănarea cuvintelor un necurmat carnaval de elevație pică. Dar un ludic rece, sarcastic și neontagios. Cînd scrie, e acrobat, legănîndu-se pe frînghie precum un dansator ce ține cu urechea la icetele înfiorate ale publicului. E propriul său interpret de-a unghiul unor bucăți de luxuriantă virtuozitate verbală, un balerin simandicos mișcîndu-se aferat printre rîndurile arhipline ale sălii de spectacol. Numai că bizareria lui e că toată strălucirea nu-i vine din glande, căci e deșertat de orice brumă de ardore sufletească, ci dintr-un entuziasm strict cerebral pentru prestidigitatiile lexicale. Pe cît de mare îi este aplecarea pentru finețuri de vocabular, pe atât de lipsit

este de empatia vieții. Un geniu care te încîntă cultural, dar care nu te mișcă sufletește. Tocmai de aceea scrisul lui te excită intelectual, fără să te molipsească. Îl citești cum ai privi un spectacol al cărui rafinament știi prea bine că n-are legătură cu viața cea aieva. E făcătorul unui univers mirabil, cel mai frumos univers de cuvinte pe care l-a creat la noi un critic literar, dar un univers căruia nu are rost să-i cauți întru chipări în realitate.

Chiar și în gazetăria de după 23 august, cînd prestația lui la **Tribuna poporului** și la **Națiunea** începea să semene cu încovoierea coloanei pînă la unghiul servil al unei conștiințe care ar fi spus orice numai să scape teafără, chiar și atunci undirile pasului său narativ sunt dătătoare de veritabile capodopere gazetărești. Călinescu e atât de scăpător în articole, încît, în numele acestei înzestrări rarissime, i se poate ierta orice. Nici un alt critic nu și-a împins disciplina pînă la pragul incontestabil al artei de geniu. Dar a-l citi pe Călinescu cu ochiul celui preocupat de conținut înseamnă a-i nesocoti arta. Conținutul e secundar în raport cu veșmintul dat de croitor. Indiferent despre ceea ce scrie, de la „**Domina bona**” pînă la perdafurile oportuniste, pe care, tremurînd de teama de a nu fi scos pe tușă de cerbicia

lui Ion Vitner sau a lui Crohmălniceanu, i le administra gazetărește lui Iuliu Maniu sau dinastiei Brătienilor, indiferent că face portretul encomiastic al lui Petru Groza sau proslăvește cultura proletară, Călinescu are o înălțime care-i salvează textele. Chiar și atunci cînd scrie în genunchi, e vizitat de muze. Docilitatea îi este cumpănită de talentul nuanțelor și de inovația neverosimilă a combinațiilor morfologice. Mai rar un scriitor care să aibă atîta putere de născocire cuvîntătoare. Dar actorul acesta uriaș, mișcîndu-se pe largi, de-a dreptul enciclopedice scene livrești, este un cerebral de emisferă stîngă. Prodigios în asociații de cuvinte și în aptitudinea de a culege detalii din toate ungherele culturii, Călinescu este neajutorat cînd e vorba de apropierea intuitivă de punctele febrile ale vieții. E ca un liliac care nu vede căldura vieții, ci doar vibrațiile infrasonore care ajung pînă la el. Pe scurt, n-are flerul lumii, ci doar teoria ei. Cînd face analize pe marginea unui text, are emoția celui care reface condițiile inițiale care au dat naștere operei, cînd însă coboară în viață spre a-și descrie propriile personaje de roman, e fals, impostat și lipsit de efectul elementar al sugestiei. Pentru el, oamenii sunt pretexte pentru a-i da posibilitatea să-și lege arabescurile etimologice. A le cere să mai fie și vie e prea mult. Călinescu e genul de fantast manierist a cărui prețiozitate e plăcută atîta vreme cît vorbește de cărți. Neavînd vîna sufletească, el este pe cît de modest prozator, pe atât de scăpător comentator al prozei altora, mergînd pînă acolo încît comentariul lui surclasează artistic opera comentată. Făcînd critica scriitorilor, Călinescu se ridică peste ei, depășindu-i în materie de acrobație și ușurință în derularea sintaxei.

În gura lui, pînă și ciudățeniile sună bine. Are știința stranie de a cădea exact pe cuvîntul care se nimerește cel mai bine în context, punînd bijuteria chiar la locul ei în montura întregului. Un altul, dacă ar fi folosit aceiași termeni mustind de emfază, ar fi fost jalnic. El, dimpotrivă, e suveran în impresia artistică pe care o lasă. Să ne amintim nonșalanța cu care, schimbind genul substantivelor, scrie despre „un bagatel”, „un problem”, „o paradoxie”, „o sistemă”, „o impulsie”, și toate folosite cu un aer atît de firesc. Un cititor care și-ar pune în minte să facă liste cu expresii și cuvinte folosite de Călinescu în răspăr cu simțul comun ar umple lesne un caiet. Călinescu e criticul al cărui manierism nu e niciodată resimțit ca atare. Asemenea femeilor frumoase căroră orice haină le cade bine, pana îi e binecuvîntată cu harul expresiei reușite. Transformă în artă pînă și conținutul ferparelor pe care le comentează în articole de ziar. Elementul inspirației îi contaminează fiecare rînd. Numai că inspirația lui e de tip cerebral, nu de ordin sentimental. Criticul rămîne un cinic bîntuit de sarcasme irepresibile, un spirit jubilînd în fața erudiției, dar nepăsător în fața paroxismelor vieții. Pentru un astfel de fantast encicloped, valoare nu au decît lucrurile care pot servi ca premise pentru etalarea unor șarje epice. Viața care nu se pretează la virtuozități de expresie e ineptă și meschină. Noblețea ei începe din punctul în care poate fi modelată în tropi literari. Dar chiar și așa, claustrat în efervescenta unică a talentului său, Călinescu poate singur să justifice o literatură.

«

Luat pe nepregătite, pînă și avidul cititor de texte filozofice, obișnuit să parcurgă cu creionul mereu ascuțit în mână unele dintre cele mai anoste cărți de filozofie, va rămîne cu deosebire perplex în fața acestei inspirante colecții de definiții de rebus, intitulate de autor prin apel la o fermecătoare operație matematică: **Te x Te**. În încercarea de a se lămuri printr-o lectură atentă, cititorul pregătit să așeze conștiincios semne de lectură la paginile relevante va fi trimis cînd la o lucrare a lui Deleuze, cînd la una a lui Vattimo, Derrida sau Popper, aflînd cu același prilej „cât de greu este să tratezi neplicisitor despre iubire” (p. 296) sau că „poetul Gellu Naum a scris și un roman de dragoste” (p. 301). Nu lipsesc nici „argumentele împotriva morții” (p. 302), nici enigmatice sau formulele „duduitoare” (p. 348), deși s-ar putea să planeze unele suspiciuni în ceea ce privește „vocea narativă” (p. 346). Cartea se dovedește a fi un soi de calcidiscop, în care fiecare gînd se potrivește perfect cu insistența bacteriilor; o consemnare, uneori – e drept – deloc lucidă, a fluxului de conștiință, probabil în încercarea de a atesta existențial gîndul husserlian la nivelul propriei persoane.

Dacă prima parte a volumului ar putea trece drept o sumă de fragmente de proză aranjate dinadins greșit – pentru captarea atenției și stîrnirea cititorului, probabil –, partea a doua poate fi mai degrabă comparată – și asta, numai cu o anume greutate – cu o colecție de scurte recenzii și încă mai scurte eseuri, pentru ca ultima parte să dezbata cu sens și cu aplomb unele dintre cele mai încălcate probleme filozofice, aici propunînd variante de traducere (i.e. „ființa însăși” pentru „ousia”), aici polemizînd cu marii filozofi ai lumii sau schițînd, cu vîdită mulțumire, figura geometrică în măsură să lămurască problema „închiderii ce se deschide nicasiene” sau a „limității ce nu limitează”. „Ființa în ea însăși constituie, îndreptățit sau nu, desigur, marea aspirație, imensa atracție și fatidic prag de care s-au lovit toate marile ontologii ale lumii” (p. 383), anunță ceremonios autorul, folosindu-se cu o surprinzătoare ușurință de legile inversiunii, însă noutatea pe care o aflăm e, de fapt, traducerea inexactă a unei afirmații aristotelice. Cititorul nefamiliarizat cu opera acestuia nu va fi însă dezamăgit. Pentru a aduce îmbunătățiri traducerii și pentru a spori calitatea și profunzimea observației, autorul semnalează discret, folosindu-se de mai multe virgule, scepticismul suveran –, îndreptățit

CARTEA DE FILOZOFIE

Studiu de caz

PAUL-GABRIEL SANDU

sau nu” – în măsură să arunce întreaga frază în derizoriu. La sfîrșitul unei fraze și după încă o duzină de virgule care marchează intensă precauție și concentrare a gîndului, autorul este pregătit să ofere răspunsul căutărilor care durează de milenii, și pentru care numai în cazul lui Heidegger a fost nevoie de mai bine de o sută de volume care repetă toate, în sensuri diferite, aceeași căutare a sensului ființei: „Numesc, așadar, ființa în ea însăși, ousia, mulțimea infinită a tuturor potecilor, inelul ce ține laolaltă toți vectorii generativi din lumea în care cu grație existăm” (p. 383).

Un cititor ușor sceptic ar putea desigur semnala graba cu care această concluzie s-a iscat din senin la sfîrșitul unei meditații de mai puțin de o pagină, însă i se va răspunde, cu siguranță, că fragmentele de proză poetică, la fel ca și atenta alegere a trimiterilor și desfășurarea anterioară de recenzii și eseuri suplinesc tocmai acest neajuns mai devreme semnalat. Întors, astfel, la prima parte a volumului atît de organic alcătuit, cititorul se va afla deja pe urmele lămuririlor atît de căutate.

Într-o meditație inspirat intitulată **Wrong** – titlu care ar putea primi, de altfel, o întrebuintare mult mai vastă –, autorul observă: „M-am trezit dintr-o dată dat cu capul de zid, aruncat în derizoriu, recapatul în cotidian printre oameni stinghieri capabili doar de indiferență sau ură. N-a găsit niciodată nici timp, nici spațiu pentru noi” (p. 105). Introducerea discretă a categoriilor kantiene a priori într-o meditație a unui îndrăgostit trădat, avînd pesemne scopul de a distra cititorul nepregătit de la participarea conștientă la meditațiile pe deplin filozofice ale autorului, vine să sem-

PETRU V. PĂULESCU,
Din spatele pleoapelor.
Te x Te,
București, Paideia, 2008,
392 pagini

naleze tocmai epuizarea acelei mulțimi infinite de poteci, a celui „inel care ține laolaltă toți vectorii generativi”, epuizare pe deplin consumată în lucida semnalare a fragmentului intitulat „**paradox construit**”: „Am rămas pur și simplu fără timp și fără spațiu. Pentru mine, pentru ea, pentru noi” (p. 101).

Între problema ființei și cea a precarității relației cu „cea nicăieri numită”, se arcuiește podul regretului care trece tocmai prin „centrul durerii”: „Mă doare tot ce nu este ea, frunzele leneșe, aerul prăfuit și rece, șanțul plin cu apă și iarbă putredă, trotuarul îngust, șerpuit și desfundat” (p. 101). Între problema ființei și cea a iubirii neîmplinite, se poate traversa pe puntea semnării în fața inutilității categoriilor kantiene.

La finalul lecturii, cititorul va trebui să constate că volumul lui Petru V. Păulescu, **Din spatele pleoapelor. Te x Te**, este o încercare fără precedent de a transgresa limitele stilurilor literare, de a pune laolaltă cu franchețe gînduri diferite și inegale, observații de critic literar și poet, de a armoniza cu talent meditații filozofice diverse cu înclinația spre stilul apăsător, lucid, al recenziei de carte. Nu în ultimul rînd, orice cititor avizat va semnala meritul autorului de a se fi angajat conștient și de a fi utilizat cu succes tehnica postmodernă a intertextualității prin interesanta intercalare a versului „tot ce mișcă-n țara asta, răul, ramul” în „zburciumul surd al minții și simțirii mele întoarse spre interior, atente, prea atente poate, la orice [...]” (p. 13).

«

Cornel Udrea devine celebru la Petroșani

MIRCEA GHIȚULESCU

Vișinată de afine este un titlu ce explică foarte exact firea umoristului trist care este Cornel Udrea. Ne spune câte ceva și despre arta compromisului la români care ne doare, dar ne face bine. Despre familii de bloc au scris și Ion Băieșu (**Preșul**), și Puși Dinulescu (**Casa cu țoape**), și nu puțini alții. Dar combinația de fructe din titlul piesei este a lui Cornel Udrea și reprezintă amestecul de idei și oferte din text. Nu mai există demult comedie pură (vișinată de vișine), ci comedie impură (vișinată de afine), acru și dulce, râs și plâns. Secțiunea printr-un bloc de locuințe pe care o dezvoltă autorul de la o piesă la alta este comică și existențială. Este o lume a oamenilor mărunți, necăjiți dar gureși ca „madam Posmagă” și Ciobănaș, care își iau în râs suferințele și le expun în public chiar dacă „vorbesc cu greșeli gramaticale”. Posmagă are bărbatul paralizat (foarte interesantă construcția acestui personaj lăsat în fundal), Maria (Oana Gherbăluță) are „un gol în suflet și o gaură în inimă”, iar Ionel Ionescu Uțu se „împiedică de viață ca de un pietrol”, dar niciunul nu se plânge. Sunt oameni „care nu-și mai scot nasul din pahar” până când nu-i lovește apoplexia, ca Vartolomei Posmagă. Când citești sau ascuți o comedie de Cornel Udrea, îți vine să te muți într-o casă pe pământ cu grădiniță de flori în față. Dincolo de schimburile de replici cam în doi peri, există și un motorăș comic. Maria își aduce aminte de prima ei dragoste, pe care a ratat-o pentru timidul miop Ionel Ionescu, un intelectual interesat de terfeloagele de la Biblioteca Academiei, rol din care actorul Dragoș Spahiu extrage mult umor. Ți se pare că nufirii cresc în mlaștină când apare Luminița Beizadea, interpretată de Izabela Badovici, cu o latură sexy, dar și o alta poetică, ce nu poate fi neglijată. Dar iată că nici frumusețea nu ne oferă o viață deplină, pentru că femeia a făcut patruzeci de ani și încă nu s-a măritat. Motiv pentru care va împrumuta un soț pentru câteva zile, pe care să-l arate tatălui „mioritic” de la munte. Soțul împrumutat se întâmplă să fie chiar Uțu, timidul miop. **Soț de împrumut**, iată un titlu mai apropiat de partea mișcătoare a comediei lui Udrea, pentru că există și o parte nemișcătoare, cu dialoguri statice și fără intrigă.

Astfel, spectacolul creat de Adrian Gădaru începe să se miște abia în tabloul al treilea, când Ionel se mută pe post de soț în apartamentul Luminiței. Acumularea comică se produce în momentul când apare și „marea iubire” a Mariei (Adrian Șiatât, interpretat normal de Dorin Grigoreanu), care o cere de soție pe Maria soțului însuși. Sunt situații din comedia clasică, pe care Cornel Udrea le folosește cu aplicațiune și simț al umorului, storcând toate semnificațiile, inclusiv sărutul compromișător surprins de soția geloasă. Până la urmă, totul se întunecă pentru că Luminița/Izabela se întreabă din senin: „Pe mine cine mă ajută să-mi fie bine și curat în suflet?”.

Adrian Gădaru, actorul cu figură de Roger Moore, de la Bacău, a abandonat pentru o lună Teatrul Bacovia și s-a dedicat Teatrului I.D. Sârbu din Petroșani. Nu fără un scop ascuns. Actor de meserie, director de teatru din plăcere, el vrea să recupereze toate meseriile teatrale fiind, de data aceasta, regizor artistic și scenograf. El a citit textul lui Udrea fără inhibiții, cu un apetit polemic ieșit din comun. Viața la bloc nu e doar meschină, ci mai ales zgomotoasă, purtătoare de anticultură și vătămătoare. Spectacolul său începe cu manele ridicate la maximum, asemenea baștanilor cu merțane care circulă printre blocuri, silindu-te să ascuți muzica lor, fie că vrei, fie că nu. Madam Posmagă, interpretată coleric de Delia Ciorășteanu, transformă protestul împotriva prostului gust și al impertinenței zgomotoase în refren, fapt ce imprimă spectacolului un ritm foarte activ. Pe un text care nu mai știm dacă e scris de Cornel Udrea sau de regizor însuși, Delia strigă din rărunchi împotriva acestor oameni care ne strică viața. Ea este purtătoarea patetică a acestui mesaj care transformă comedia în avertisment: a trăi în spirit „manelist” este drama ascunsă a personajelor lui Cornel Udrea în viziunea lui Adrian Gădaru. În compensație, ascultăm, în final, o altă muzică: **Traviata**, de Verdi. Spune-mi ce muzică ascuți, ca să-ți spun cine ești.

O revenire așteptată: Stere Gulea

CĂLIN STĂNCULESCU

Regizorul Stere Gulea, autorul unor filme importante din cinematografia românească – **Moromeții**, **Piața Universității-România**, **Stare de fapt**, **Vulpe vânător** –, după o experiență mai degrabă minimalistă cu serialul de televiziune Hacker, revine pe ecrane cu un film ambițios, ce atacă frontal câteva probleme dramatice nu numai ale generației tinere.

Eroina filmului **Week-end cu mama**, Luiza, interpretată de Medeea Marinescu, a părăsit țara în urmă cu aproape două decenii pentru a se stabili în Spania, unde are o familie cu trei copii și o profesie, probabil, bine remunerată. Ea revine când sora ei suferă un atac cerebral, dar și pentru a-și regăsi fiica, pe Cristina, părăsită de la vârsta de trei ani. Presupusul weekend – de fapt, timpul acțiunii depășește copios spațiul a trei zile – acumulează o mare densitate de întâmplări și personaje, Luiza rămânând centrul epic și emoțional, care declanșează involuntar tragicul sfârșit. Ea trebuie să-și caute fiica, fugită cu un dependent de heroină, trebuie s-o interneze pentru a o scăpa de mirajul fals al drogurilor, mai trebuie să recupereze o nepoată ce, în final, va fi miza unei curse greu imaginabile. Stere Gulea mai pune în ecuația dramatică a filmului său un bunic țaran, ce refuză ceapa de import, preferând-o pe cea neaoșă, dar pe care (?) o taie cu cuțitul – și, în acest rol, Gheorghe Dinică este departe de prestațiile sale anterioare –, un cumnat veros, fără inimă și caracter – Ion Sapdaru –, bănuț de relații incestuoase cu nepoata heroinomană, un fost soț – Florin Zamfirescu –, mai interesat de ascensiunea universitară decât de relațiile firești de familie, un escroc internațional, jucat cu eficacitatea-i recunoscută de Răzvan Vasilescu, precum și un iubit alunecos, jucat cu dezinvoltură de Tudor Istodor.

Se pare că regizorul pendulează prea mult între cele două universuri abordate – cel al familiei destrămate de condițiile economice, dar și de inoportunitatea apariției unui copil într-o familie cu reguli severe și moravuri stricte, și cel al tinerilor căroră libertatea și așa-zisa independență le-a adus dependența de afaceri murdare, de droguri și dezordine instaurată în toate aspectele vieții private. Și cum din aceste două universuri orice formă de evadare pare a fi imposibilă, adevărata libertate se capătă cu sacrificiul suprem, fie că este mascat de un accident sau de o crimă comisă cu sânge rece.

Focalizarea atenției cineastului pe deruta celor tineri nu-i absolvă pe adevărații inovatori, mama plecată de frica părinților tocmai în țara castelelor donchijotești sau intelectualul rasat pierdut în snobismul său intelectualist. Conștientizarea forțelor răului nu rezolvă problemele tinerilor debusolați, care fac dragoste în garsoniere mizere, sub desenele lui Bosch din **Grădina plăcerilor**, pe ritmuri mizerabile, ce maimuțăresc tonurile jazzului. Nici măcar falsa speranță a evadării din universul asumat de Cristina, jucată cu mult aplomb de Adela Popescu, nu reușește să estompeze încurcăturile afacerilor patronate de avântul acesteia, Glonț. Stere Gulea atacă un caz particular în spatele căruia se ascund aproape două sute de mii de tineri care au cel puțin un părinte plecat la muncă în străinătate. Lumea familiilor disfuncționale ascunde realități crude, unele dintre ele surprinse de Stere Gulea fără falsă emfază, fără un sentimentalism lacrimogen. Absența afecțiunii, geneza violențelor de tot felul, dintre care cele psihice sunt cele mai periculoase, reprezintă câteva necesare semnale de alarmă, creionate de cineast în avatarurile eroinei sale dramatic sfâșiate între cele două lumi.

Din păcate, pe alocuri, muzica excesivă și pleonastică atenuază emoția necesară împărtășirii bunelor cauze pentru care eroina filmului se dedică exemplar de la începutul la sfârșitul filmului. Revenirea cineastului Stere Gulea pe platourile de filmare este un fapt salutar și așteptăm cu nerăbdare și interes viitorul proiect al regizorului dedicat, se pare, ecranizării romanului **Sunt o babă comunistă**, dacă nu mă induce în eroare o revistă de cinema.

Proximul proiect de film românesc care are stabilit rendez-vous-ul cu publicul este **Marilena**, film semnat de Mircea Daneliuc, o adaptare a unui roman propriu.

Trucuri postmoderne

HORIA GÂRBEA

Matei Vișniec

Sindromul de panică
în Orașul Luminilor

MATEI VIȘNIEC *Sindromul de panică în Orașul Luminilor*
Editura Cartea Românească, roman, jurnal

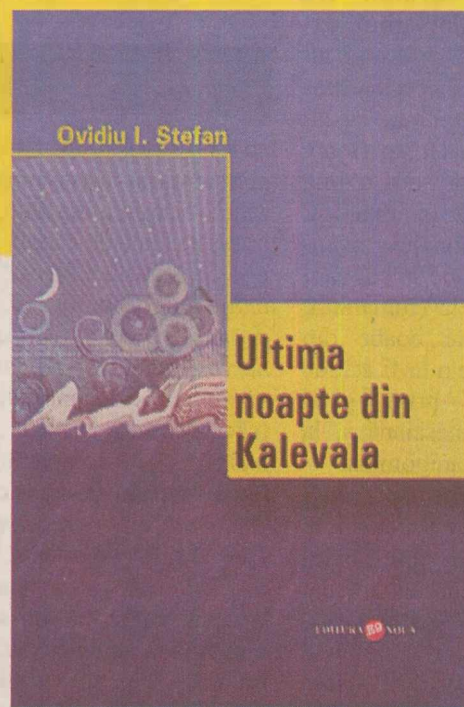
lucru știut: dramaturgii noștri, mai mult decât orice altă ramură a breslei literare, sînt foarte solidari.

Înainte de a pleca, scriitorul, căruia îi apăruseră totuși trei volume de versuri în țară, devenise celebru pentru un poem intitulat *Corabia*. Acest poem este un punct forte al personajului central și narator al romanului, personaj care nu se suprapune tocmai exact cu scriitorul Vișniec. Poemul *Corabia* este o parabolă a comunismului care se scufundă, fapt de care toți pasagerii sînt conștienți, dar foarte... îngrozitor... exasperant de încet, încît multora nu le ajunge viața să vadă finalul, iar altora le e rușine că și-au luat rămas bun în vederea unei despărțiri care întîrzie teribil.

Vișniec scriitorul, ca și personajul său omonim, a ales să părăsească puntea înaintea scufundării și să trăiască o experiență de Robinson pe insula numită Paris, unde însă, spre deosebire de autor, om în general de succes, personajul devine un obișnuit al cercurilor de emigranți păguboși, patronați de un editor nu mai puțin falit. Emblema grupului este poloneza Jaroslava, scriitoare de succes buibitor la prima carte, interesantă tocmai prin sfîngăcia ei motivată de condiția de „proaspătă” în Vest, autoare devenită apoi baby-sitter după eșecul altor volume.

Personajul e și el autorul poemului *Corabia*, reprodus în finalul romanului, dar trece și prin alte întîmplări fantastice sau grotești, amintind cumva și de *Pendulul...* lui Umberto Eco. Perspectiva e variabilă, uneori autorul abandonează persoana întîi și putem crede că uzează de trucuri postmoderne sau că, pur și simplu, nu e preocupat de o viziune unitară, scriind liber și de plăcere, fără griji dinspre partea construcției. Și ca volum memorialistic, și ca proză, și ca document asupra lumii scriitorilor estici emigrați, textul lui Matei Vișniec e inteligent și cel puțin agreabil.

OVIDIU ȘTEFAN
Ultima noapte din Kalevala
Editura Nouă, poezie

La poezia lui Ovidiu Ștefan important este, în primul rînd, jocul ideilor. Poetul își refuză o matrice stilistică, o formă decisă a poeziei și chiar un univers jalonat precis. În funcție de ideea care trebuie transmisă, forma se schimbă, își virează culorile de la elegia romantică

la baladă sau la parabola ce amintește de poezia lui Sorescu. Autorul nu se regăsește niciodată pe sine în cadența versurilor sau în tipul de metaforă, ci, asemeni unui autor de teatru, poartă măști ale personajelor, nu o dată textele lui avînd sămînța epicului și dramaticului. Cînd vrea să-și illustreze paradoxurile și aforismele, marcate de originalitate și inteligență, Ovidiu Ștefan recurge în chip firesc la exeperiența lui livrescă, la memoria culturală, la autori și personaje care au devenit un fond comun al cititorilor de literatură. Mai rar, renunțînd la scenarii parabolice, poetul se predă lirismului, iar atunci textul este grav și are sunetul grav și bogăția de epitete amănunțește o comunicare de sine tensionată:

„Ninge cu copaci desfrunziți peste oraș
E-o noapte adîncă ca o prăpastie de munte
O vioară cântă undeva într-o mansardă
Vulpi cu dureri în oase pîndesc pe aleile parcului
Ochi stinși ne urmăresc din dosul geamurilor slute
Cum mergem pe străzi și ne-mbătăm de iarnă.
Păsări mari, irizate, ne zboară în suflete
Un flașnetar orb cântă o melodie de-altădată”.

Ovidiu Ștefan este un poet la care vocația comunicării se situează înaintea tehnicii, iar importanța și urgența acestei comunicări conferă poemelor o aură specială, un dramatism conținut. Volumul de față, după altele, progresiv mai profunde, îl legitimează ca pe un autor demn de interes.

NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Poet, publicist, prozator născut la 3 august 1943 în municipiul Slobozia, jud. Ialomița; stabilit la Craiova din 15 februarie 1976 ca director și instructor al Centrului de Îndrumare a Creației Populare al Județului Dolj, apoi jurnalist și profesor de limba și literatura română. Colaborează cu versuri și articole la mai multe publicații literare din Craiova, Slatina și București, după 1990 este editor - manager la editurile craiovene „Meridian” și „Anteu”. Debutează publicistic în ziarul „Oltul” din Slatina (1968) și editorial cu vol. „Mic îndreptar turistic Slatina”, Editura Meridiane, București, 1968. A publicat până în prezent 14 cărți, din care 7 de poezie. Cea de a 15-a carte, „Viață de cronicar” este în curs de apariție.

PRAGUL

Trecem în imperiul umbrelor fugare,
inimile noastre ning, zăpezi în soare,
cum se șterg în zare păsări călătoare
lăsând doar cenușa norilor pe mare.

Ne veghează drumul rece astrul nopții
zugrăvind pe fețe stranie lumină.
Ne oprim o vreme înaintea porții,
pragul să i-l trecem ca-ntr-o apă lină.

ÎNAINTEA JUDECĂȚII

Osificați, sclerozați,
descărnați de vise,
ne pregătim pentru
groapa comună a Istoriei,
schelete, fantome, moroi
ai noului val de glacialitate,
ai încălzirii globale
ori ai altor apocalipse proorocite.

S-au uscat rădăcinile laptelui,
căutăm mirosul de viață crudă
al semințelor,
sclipirea argintului lunii
în zalele peștilor,
miracolul înfloririi stelelor
pe câmpia cerului,
ninsorile ca o naștere de cântec.

Într-o universală groapă a
Bermudelor,
nu auzim decât liniștea din liniște,
tăcerea din tăcere,
nu mai vedem prin cenușă
raza, călăuza corăbierului pelerin
pe valuri de sare
cătred raurile verticale ale văzduhului.

SOLUȚIA

Neputincios, piciorul nu m-ascultă
spre-un ideal ce luminos așteaptă,
nu mă îmbie viclenia luptei

ci înfruntarea în gândire dreaptă.
Știu că mai multe fețe nevăzute
Zeița Șiva poate să ne-arate...
Șovăi mereu, spre care din redate
alt pas să fac, spre viață nu spre moarte.

Și rătăcesc mergând la întîmplare...
Deasupra-i cerul coaja unei pâini
iar jos, tribunele principale
cu oratori frenetic dând din mâini.

Ah, nu găsesc soluția secretă
acestui veac bolnav și decrepit,
nu pot s-accept minciuna purulentă
să devoreze osul preasfințit

al fostelor cohorte de eroi
ce-au devenit prin veac popor și țară.
Nu cred c-a fost cândva atât noroi
să îi apese trist și să îi doară.

Iar noi? Un soi de șchiopi și rătăciți,
cuprinși de-o necoșată amnezie,
parcă de creiere suntem sleiți
și victuim doar sub anestezic.

Puține glorii literare se fac direct la senectute (sau uneori, din păcate, chiar postum), după apariția meteorică a unei singure capodopere - cum s-a întâmplat cu **Ghepardul** lui Lampedusa, ori în literatura română, acum câțiva ani, cu **Troica amintirilor** lui Jurgea Negrilești. De aceea, apariția **Confesiunilor unui cafegiu** umple un gol despre care nici nu știam că există: autorul, Gheorghe Florescu, ne surprinde cu atât mai mult cu cât aproape toți am trecut prin Hristo Botev 10, „centrul lumii cafegiilor” din ultima jumătate a secolului trecut, și mai toți avem cunoscuți printre personajele inventariate în indicele de nume de la sfârșitul acestei cărți recent apărute la Humanitas. Desigur însă că amestecul de „boabe” din cea mai neașteptată realitate n-ar fi atât de șocant fără aromă literară - primul gând fiind cel la atmosfera călinesciană și la inconfundabilul Saferian Manigomian.

„Istoria”... începe înainte de primul război mondial, când, după genocidul poporului armean săvârșit de turci, o sumedenie de comercianți, cârciumari, cafegii au luat calea exilului, o parte găsind condiții de supraviețuire în România. Într-o Românie unde la cafea se făcea politică, se discuta literatură și artă, unde, în cafenele vestite precum Capșa, poposeau importante personalități străine (de n-ar fi decât generalul Joffre, al cărui nume îl poartă și astăzi gustoasa prăjitură, și tot ar merita să fie pomenite aceste locașuri inspiratoare). Avedis Carabelaian se numea, în comunism, marele maestru al preparării cafelei (după principiul „leacul

Spiritul cafelei Avedis

STELIAN TĂBĂRAȘ

NOCTURNE

nu-i cu sacul”), iar Gheorghe Florescu a preluat de la acesta „marele secret armenesc” - care nu era altul decât respectul și dragostea față de clienți. Avedis „nu refuza pe nimeni, nu obiecta în fața nimănui, indiferent ce problemă se ivea, era totdeauna cu zâmbetul pe buze, niciodată nervos, calm, îndatoritor”, servea „domnițele” cu bomboane extrafine de ciocolată (căci, pentru a câștiga, „trebuie să mai și pierzi”...), iar cumpărătorii din Hristo Botev 10 puteau fi siguri că degustă tocmai „cafeaua pe care o beau sultanii Sublimei Porți - sau, cum se mai spune în popor, ce bea împăratul, nu tot satul”. În acel loc - devenit un spațiu de respiro, de rodire neîngrădită, unde se spuneau chiar bancuri politice -, poposeau scriitori cunoscuți, mari actori, foști deținuți politici, doctori celebri. Pe aceștia îi frecventa și Gheorghe Florescu, simțind probabil viitorul personalității sale de scriitor.

Tentația cafelei „adevărate” devenise însă prea mare pentru ca activiștii de partid și ofițerii de securitate să nu vrea să o confişte numai pentru ei. Punctele de vânzare ale acesteia au devenit treptat ținta

unui soi de razii, năvălitorii mergeau direct în camerele depozitelor, unde își burdușeau sacoșele cu boabe de cea mai bună calitate și coloniale de lux, le puneau în portbagajele autoturismelor „de serviciu” și plecau fără măcar să mulțumească. Gestionarul trebuia să găsească apoi o cale pentru a astupa golurile, inventarele deveniseră o adevărată sperietoare și un pericol; s-au traversat perioade în care se plătea cu închisoarea fie și o lipsă de câțiva lei. Evident, cafeaua era folosită... politic - lipsa ei controlată ducea la ură împotriva dictatorului, iar calitatea ei depindea de regiunile pe care acesta tocmai le vizitase (Africa, America de Sud...). Perioada „nechezolului” - cea mai neagră din istoria cafelei - a fost trecută cu multe zbateri, autorul încercând să „salveze” măcar apropiații și prietenii artiști.

Autorul intuește - ba chiar reconstituie - grupările din Securitate, pro și anti Ceaușescu, care se „vânau” între ele, având să cadă victimă colaterală a diverselor confruntări cvasi-mafiote, cunoscând beciurile miliției, bătaia și, în cele din urmă, o condamnare de... cinsprezece ani.

Scenel memorate în închisoare sunt incredibile, povestite alb, dar și cu o umbră de umor. Acolo „l-a găsit” o amnistie generală ce a dat-o dictatorul cu prilejul împlinirii a șaptezeci de ani de viață. „Spre seară, subofițerul Cocoșel vine și, dezinvolt, ne strânge pe toți în camera 5 și ni se adresează astfel: Băieți, ați pus-o! A dat Ceaușescu un mare Decret, cum nu s-a mai dat... Azi e o zi istorică, o zi cum nu va mai fi, în vecii vecilor, amin! [...] Se aude atunci din gătlejurile a peste zece mii de deținuți o urare clară: Trăiască Tăticul nostru, Nicolae Ceaușescu, părintele hoților!”.

După „revoluție”, Gheorghe Florescu s-a întâlnit ocazional cu torționarii săi; aceștia, râzând cu lașitate, i-au propus să redeschidă o cafenea; nici măcar cuvințe de scuze n-au găsit. Când „gestionarul” a răspuns că el are cazier, i s-a declarat că i-l anulează ei, că sunt mulți, organizați. „Noi suntem alfa și omega. - Care noi, domnule colonel? - Păi, ar trebui să știi că Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere controlează totul... Fără noi, nimic nu mișcă”. Sunt apoi înșirate nume ajunse sus cu ajutorul lor, oameni infiltrați în guverne, în partidele la putere sau în opoziție.

Am aflat că unele dintre „personajele” incluse în indicele de la sfârșitul cărții - sunt câteva sute - proferează amenințări cu moartea la adresa autorului. Prea târziu; cartea are și ea puterile ei magice, autorul e deja protejat de istoria literaturii contemporane.

Complexul Moromete, FMI și politichia de mărgăritar

ANA-MARIA NISTOR

Circulă o vorbă prin Oltenia, ale cărei rădăcini se pare că sunt dincoace de piciorul podului lui Traian, cum că femeia trebuie să se ocupe de treburile mărunte, iar omul de cele importante. O împărțire justă și avantajoasă de ambele părți, se zice, care se traduce așa: ea să vadă de gospodărie, copii, vreo două, trei slujbe, în vreme ce el e apăsător de probleme mari, precum încălzirea globală, foametea, politica internațională. Nu știu grecii cum sunt, dar noi ar trebui să brevetăm rețeta complexului Moromete, cu tot cu poiana lui Iocan, mai ales că politichia a ajuns sport național și toată lumea are o părere despre orice. Bărbații, au, n-au treabă, în fiecare seară sunt la televizor, dincolo sau dincoace de ecran, nu contează, gravi, cu ochelarii pe nas, buzele strânse, privire atentă, cu o ușoară cută între sprâncene, stau și dezbate. Adică vorbesc mult, dau din mâini, sunt mândri, ironici sau vehemenți, după caz și interlocutor, și ferească Sfântul să treci prin fața lor cu cina pregătită. „Ssst! Nu vezi, dom'le, ce vor să facă ăștia?! Lasă-mă cu prostiile tale...”. Și tu îi lași, întrebându-te retoric dacă domni de la Casa Albă au pauză de masă atunci când pun la cale lucruri atât de importante. Se pare că au, altfel ar fi rezolvat de mult problemele și nu ar fi lăsat totul pe spatele bietului român. Uneori, târziu în noapte, după ce a epuizat toate talk-show-urile, bărbatul împărtășește și familiei câte ceva din concluziile (evident, personale) care se impun cu necesitate. Ceilalți îl ascultă cu atenție și crezare, ca o Efimiță mândră de mintea și priceperea Conului său. Alteori, prea tulburat de subiectul încă nerezolvat, care necesită probabil mai multe seri de dezbateri, omul nu spune nimic. Familia îi respectă tăcerea ușor tensionată și așteaptă cuminte verdictul. În acest răstimp, femeia, dacă a terminat cu treburile sale mărunte, face temeinice documentări și timide deducții, previziuni, analize, și asta, doar pentru a veni în întâmpinarea capului său - bărbatul. Așa și eu. În loc să-mi văd de ale mele, mă puse necuratul să

urmăresc ultimul serial de mare interes și audiență națională, FMI, zis și „ultima frontieră”, zis și „un nou început”, zis și „scapă cine poate”. Cele ce urmează sunt impresii culese din emisiuni TV și scrise cu o minte de femeie.

Am urmărit cu oarecare atenție discursul (pre)electoral al lui Traian Băsescu despre necesitatea împrumutului la FMI, apoi pe cel al fratelui Boc despre nimic, al lui Mircea Geoană și al lui Călin Popescu Tăriceanu despre cum nu sunt de acord cu președintele. Fluturând steagul imparțialității, televiziunile au reprodus pe de-a-ntregul vorbăria goală a aleșilor, apoi și-au chemat analiștii și s-a pomit

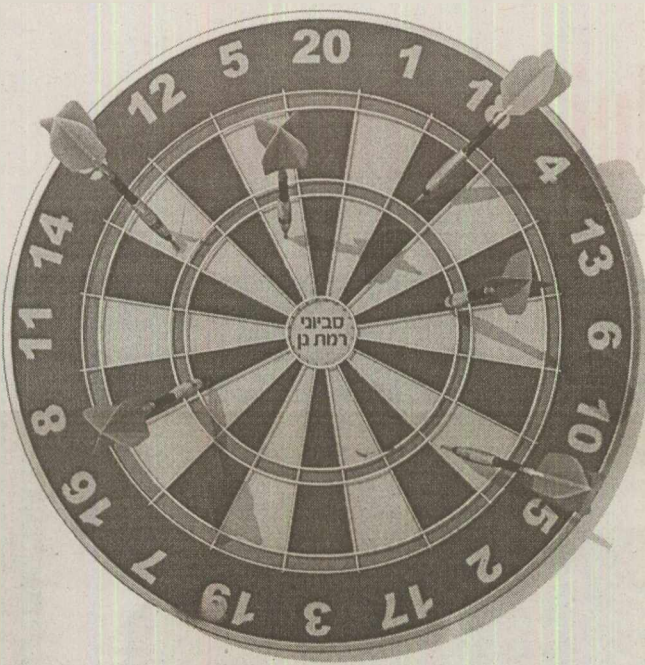
TV PLANET

moromețiada. Nu știu ce tot a fost de dezbătut o săptămână întreagă, că eu, în afara unor greșeli gramaticale, n-am găsit mari diferențe între discursuri. Un lucru e clar: nu mai trăim într-o lume a ideologiilor. Iar dacă ne uităm atent la ce nu se spune, dincolo de pâlăvrăgeala politicianilor, vedem că aceștia nu sunt decât niște bieți oameni de paie, iar lumea e un colegiu de corporații, determinată inexorabil de regulile imuabile ale afacerilor. Nu, nu m-am îmbolnăvit de teoria conspirației, nici nu m-am molipsit de complexul Moromete, dar astăzi sunt muier și pot să spun ce vreau. Pornesc de la un dat, știut de noi toți, conform căruia nimic dintr-o societate de consum nu e gândit să fie durabil și eficient. Mecanismul rarității aduce profit și, astfel, prețul petrolului, de exemplu, crește, iar acest lucru se întâmplă, nu știu cum, în momentul când din țară iese multă valută și leul se depreciază. La asta se adaugă recesiunea + împrumuturile deja făcute + datorii de plătit rapid = FMI urgent. Despre efectele intervenției Fondului în România ar trebui să ne amintim cu toții, însă observ că lumea a uitat privațiunile din anii '90. Și nu mă refer la politicienii puși să aibă memorie scurtă, ci la ziaristii care tot vorbesc pe marginea problemei, nedocumentați și fără

o părere coerentă. O excepție de la moromețiada de seară este emisiunea „Sinteza zilei”, mă refer în special la ediția de luni, 16 martie, când Ilie Șerbănescu, invitat al lui Mihai Gâdea, a explicat foarte limpede de ce ni se forțează mâna să ne împrumutăm la FMI. În ultimii 5 ani, datoria noastră externă a crescut cu 50 de miliarde de euro, bani împrumutați din România de către firme străine, nu de populație. Cam jumătate din acestea sunt multinaționale din comerț și industrie, restul sunt bănci care au luat de la sediile-mamă pentru a da aici credite, ca românii să cumpere ce importau celelalte firme amintite mai sus.

Acum e simplu: noi ne împrumutăm de niște multe miliarde pentru a acoperi ceva din golurile făcute de capitalul privat străin. În ceea ce privește restul datoriilor, probabil vom intra sclavi la FMI și la Banca Mondială o bună bucată de vreme pentru a-i plăti, de fapt, de două ori. Și asta ar fi simplu dacă n-ar exista condițiile impuse de Fond, între care cea mai importantă este devalorizarea monedei naționale, care face ca resursele indigene să fie disponibile corporațiilor străine la o fracțiune din valoarea lor reală. O altă măsură impusă de FMI se referă la tăierile masive de fonduri din programele sociale, în speță educația, cultura, sistemul sanitar, compromițând bunăstarea și integritatea societății și lăsând oamenii vulnerabili exploatarei. Ultimele două condiții pe lista instituțiilor care vor să ajute România sunt și mai dure pentru că vizează un sclavagism pe termen lung, dacă nu nelimitat. Privatizarea unor instituții-cheie, adică a acelor sisteme importante social, atâtea câte au mai rămas, care vor putea fi cumpărate și reglementate de companii străine pentru profit și liberalizarea definitivă a comerțului, adică desființarea restricțiilor pentru import, este o măsură care va submina orice urmă de economie locală. Desigur, Banca Mondială declară că ajută la eradicarea sărăciei, Fondul Monetar Internațional sprijină dezvoltarea țărilor mici, iar Uniunea Europeană e alături de noi mediind banii, ca un tutore către copilul risipitor.

Nu mai am vreme să mă gândesc, e deja seară, am o mulțime de treabă, așa că las greul pe spatele bărbatilor. Poiana lui Iocan se însuflețește pe toate posturile. Moromeții vor vorbi, vor vorbi, vor vorbi. Chiar și atunci când tăvălugul vine, îi vor comenta alunecarea, unghiul de înclinație și materialul din care e făcut. În acest caz, toate fiind rezolvate, nouă, muierilor, nu ne rămâne decât să ne vedem de lucrurile mărunte, precum viața, copiii, prietenii. Apoi să ne uităm la TV și să nu ne dăm consimțământul. Dar, se pare, că asta e puțin,

Șansa de a spune prostii

● Domnul Victor Ciorbea, ex-premierul de minerească aducere aminte, este un sclav al euristicii. Pe vremea scurtului său mandat de șef al Guvernului s-a dedicat cu aplomb sindicalist operei de învățare a românilor să pescuiască – asta fiindcă, gestionând un buget de austeritate, n-avea bani să doteze fiecare cetățean adult cu câte o undiță de tranziție. Mai nou, vocația socratică a domnului V.C. îmbracă forma prelegerilor furibunde cu care blagoslovește națiunea de la microfonul a tot soiul de canale TV. Ultima dată l-am văzut (de ascultat mi-a fost imposibil...) combătând cu un profesionalism nemilos pe tema transplantului de organe. Că domnul Ciorbea dispune de panexpertiza copleșitoare a unui veritabil uomo universale cu moț e în afara oricărei îndoieli. Problema e: cu ce-au greșit sârmanii telespectatori?! Nu le ajungea criza mondială?! ● Nu-mi place s-o fac pe Cassandra de circumstanță, dar tare mă tem că scandalul mediatico-matrimonial în care Mihaela Rădulescu s-a băgat de bună voie și nesilită de nimeni se va solda cu o cruce albă de mesteacăn așezată duios la mormântul carierei sale de moderator TV. Asta e: orice păsărică pierde pe o limbă... ● Scriind despre **Loisir în Epoca de aur (Dilema veche nr. 266/19-25 martie a.c.)**, Marius Chivu face, la un moment dat, o mărturisire cutremurătoare atât din punct de vedere, cât și estetic: „Odată, ai mei (părinții

distinsului, cum ar veni) au încărcat portbagajul ARO-ului cu carne de la țară și au plecat la București să vadă filme porno un week-end întreg la video-ul unui prieten de familie cu rude în Italia”. Trei chestiuni rezultă din scrisesele lui Marius Chivu: 1. Că în România lui Ceaușescu se găsea mai multă carne decât filme porno (ceea ce, dacă ar fi fost adevărat, nu era rău deloc); 2. Că nici Dan Matei Agaton, nici Elena Udrea n-au inventat turismul cultural; 3. Că părinții lui M.C. erau nițel obsedați sexual, de vreme ce puteau să se uite „un week-end întreg” la filme porno. Sigur, de gustibus non disputandum, dar nici chiar așa... ● Apropos de filme: din același număr al **Dilemei vechi** aflu cum eram noi terorizați cinematografic și ideologic în comunism cu filme rusești de război, filme coreene de nord și bulgărești, filme românești cu luptători comuniști în ilegalitate (despre **Duminică la ora șase** al lui Lucian Pintilie să fie vorba?) și cu alte orori similare. Nu știu cum se face, dar din epoca respectivă în memoria mea au rămas cu totul alt gen de filme, între care niscaiva capodopere semnate Antonioni, Fellini, Visconti, Orson Welles, Tarkovski, Eisenstein, Coppola, Buñuel, Truffaut, Godard, Richardson, Kurosawa, Buster Keaton, Wajda, Bergman, Forman, Resnais, Hitchcock, Mizoguchi, John Ford, De Sica, Rossellini, Renoir, Iliu, Ciulei, Pintilie... Ceva e în neregulă cu memoria mea, probabil. Mă consolez parafrazându-l pe Gabriel García Marquez: cine-viața noastră e ceea ce își amintește fiecare din ea pentru a scrie la gazetă... ● Revista **Q magazine** identifică în personajul Matei Goarnă din cel mai recent roman al lui Augustin Buzura, **Raport asupra singurătății**, pe Mircea Geoană, președintele PSD, al Senatului României și al altor comitete și comiții de nivel municipal. Portretul literar al lui M.G. nu este deloc măgulitor pentru M.G. ● **Q magazine** (ce titlu!...) este, după știința mea, singura publicație din București și din județele limitrofe care inserează săptămânal în paginile sale programul Operei Române și al Filarmonicii „George Enescu”, plus cronici de la spectacolele de profil ale celor două instituții de cultură. Felicitări! (Dacă v-aș spune cine conduce revista, ați rămâne cu gura căscată, ceea ce, la temperaturile de-afară, s-ar

putea dovedi oarecum dăunător sănătății...) ● Citatul anului: „În România, dacă nu spui prostii, nu te bagă nimeni în seamă” (Sexy Brăileanca dixit!). E foarte trist că un personaj ca Sexy Brăileanca dă note la purtare neamului, dar și mai trist este că, pe ici, pe colo, și anume în punctele esențiale, cam are dreptate! Sorry... ● Interesantă și ingenioasă „recitarea la lumina halbei a **Momente-lor**” caragiălene, operată de Simona Vasilache în ultimul număr din **România literară**. Cu o excepție: pasajul privitor la „**escapadele la berărie**” care, crede autoarea, „**ascultă de legea repausului duminical**” – trimitere evidentă la schița al cărui titlu este, totuși, **Repausul duminical**. Aici, subtilele sale considerații sunt în totul alătura cu drumul din motivul simplisim că petrecăreții, în frunte cu Costică Parigoridi, nu intră niciodată într-o berărie, consumația lor constând „**la Iordache, în Covaci**” în: „**aperitive, 18; baterii, 8, șampanii, 12 și 22 pachete de regale... și 5 rânduri de marghilomane**”, urmate de „**câte un pahar cu șampanie la botul calului!**” la Șosea, plus o ciorbă de burtă „**cu puțin ardei roșu (...)** – dreg... lucru mare!” undeva, „**la hale**”. Bere – ioc! Poate, cumva, la Lăptărie, unde, dimineața, grupul dejunează „**mai devreme – până seara**”, dar despre menu-ul de-acolo Caragiale nu scoate nici o vorbă. Țal!... (**Critias**)

Un fapt pe care nu l-am spus până acum. Din jenă, din naivitate, din speranța că situația se va îndrepta totuși spre normal. Simona Galațchi, președinte al „Fundăției Luceafărul”, a părăsit redacția, după despărțirea noastră de Fundație, însușindu-și câteva obiecte de inventar, cumpărate pentru revistă din fondurile Uniunii Scriitorilor, precum și cu suma de bani alocată de MCC pentru achiziția de abonamente la LUCEAFĂRUL. Poate că, pe hârtie, lucrurile să țină doar de semnături, dar moralmente, vorba lui Odobescu, departe e griva de iepure!

Așadar, Simona Galațchi, dă-ne înapoi ce ne-ai luat!

Vom reitiera acest apel, număr de număr, până când va fi auzit și înțeles pe deplin.

Revenind la Rapid, mă încercă o singură temere: nu cumva George Copos să viseze urât și să iasă prea curând la interval cu banii, fiindcă nu-i deloc exclus ca acel moment să marcheze începutul sfârșitului acestei perioade faste a zgubliticeii giuleștine. Zăhărelul pudrat peste fișicuri de euro nu face bine întotdeauna la masa de prânz a fotbalistului mioritic. Nici ca desert, măcar...

P.S. 1: O superlativă isterică și ignorantă înconjoară gestul lui Costin Lazăr de la Rapid care, în partida cu Oțelul de sâmbătă, a semnalat arbitrilor grăbit să fluiere penalti faptul că apărătorul gălățean nu-l faultase. „Gestul cel mai încărcat de fair play din istoria fotbalului românesc” și alte hăulite similare au copleșit spațiul mediatic autohton într-o veselie destrăbălată. Toată stima pentru giuleștean, dar: 1. un penalti nu înseamnă neapărat gol (pentru conformitate, întrebați-l pe Ogăraru!...); 2. mă întreb: dacă faza s-ar fi petrecut într-un meci al Rapidului cu Steaua sau cu Dinamo și scorul era egal, ce s-ar fi întâmplat oare?; 3. în urmă cu ani, într-un derbi Steaua-Dinamo, Cornel Dinu a marcat un gol cu capul (așa a văzut întreg stadionul, plus arbitru care a arătat ferm centrul terenului). Spre stupefacția tuturor, Procurorul s-a dus la fluieraș și l-a informat respectuos că, de fapt, înscrisese cu mâna, golul fiind anulat. Istoria fotbalului românesc n-a început, totuși, pe 22 decembrie 1989...

P.S. 2. Peste trei zile, la Constanța, meci de care pe care: tricolorii versus enigmaticii și capricioșii fotbaliști sârbi de la care oricând te poți aștepta la absolut orice – în bine sau în rău, asta numai bunul Dumnezeu poate ș-o știe. Și nici El întotdeauna! De câte ori vine vorba despre sârbi, îmi dansează pe creier amintirea altor preliminarii în care Naționala noastră a câștigat lejer la Belgrad cu 2-0 (Dudu Georgescu și Iordănescu) pentru ca, la București, iugoslavii de atunci să ne administreze cu nonșalanță și aplomb sadic un scor de tenis: 6-4, după ce i-am condus cu 2-0 și 3-1. Cu câți suspendați, accidentați și ieșiți din formă trebuie să se descurce Victor Pițurcă, jocul se anuntă pe muchia unui cuțit extrem de tăios. Deie Cel de Sus să dea ceva de sus (o ploidică primăvăratecă, de exemplu...) și la final să plângă alte mame decât ale noastre! ☞

Copos poate să mai stea o tură!

GELU NEGREA

Pot să fiu sincer cu dumneavoastră preț de un minut? Știu, trăim într-o lume cinică și duplicitară, în care sinceritatea e mai degrabă semn de slăbiciune, dar înțeleg să-mi asum cu bărbăție riscurile inerente și mărturisesc spășit: până vineri seara eram un habarnist perfect vizavi de echipa Gaz Metan Mediaș! Băieții lui Pustai nu-mi spuneau nimic; rătăceau nebulos și sporadic prin rețeaua neuronilor mei specializați în fotbal laolaltă cu alte nume de cluburi cu apariții meteorice în prima ligă – Avântul Reghin, Unirea Alba Iulia, Extensiv Craiova, Astra Ploiești, Rocar, F.C. Onești, Flacăra Moreni etc., etc. Formații de coloratură, cu rol statistic și decorativ, fără veleități și fără substanță competițională reală, fiice ale hazardului sau ale unor circumstanțe exterioare sportului. Pitorești, câteodată, însă nu mai mult decât atât. (Un exemplu: în urmă cu câteva decenii, trupa din orașul lutierilor români – despre Avântul Reghin vorbesc – a reușit contraperformanța ca, într-un întreg campionat, să obțină doar 7 puncte mari și late. Ei da, ceva în genul Gloriei Buzău din zilele noastre... Din cele 7 puncte cucerite cu trudă neputincioasă și mari sacrificii, fotbaliștii în cauză au câștigat mai bine de jumătate – mai precis, 4 – bătând-o, și în tur și în retur, pe Dinamo care, în anul respectiv, a devenit campioană cu un avans considerabil față de a doua clasată. Înainte de a închide paranteza, vă reamintesc că pe atunci se acordau la victorie doar două puncte...)

Nu sunt deloc convins că medieșenii se vor salva de la retrogradare dar pentru ce-au izbutit ei în ultimele trei etape de campionat cred că merită mai mult decât condescendența noastră strepezită: au tuflit panașul infatuat al

celor de la Dinamo, le-au mai dat o dată timișorenilor peste nasul ridicat excesiv, luându-le un punct pe Bega după ce, în tur, îi ridiculizaseră cu acel 5-0 bine simțit, pentru ca vineri să câștige în fața Unirii Urziceni, beneficiara unei devastatoare linii de clasament în partidele disputate pe terenuri străine. Dacă fotbalul ar fi o chestiune sentimentală și nu una de aritmetică rigidă a succeselor și eșecurilor, fie și numai pentru această suită de trei meciuri jucate exemplar cu sufletul, Gaz Metan Mediaș ar merita să mai hălăduiască oarece pe coclaurii Ligii I. Ca și C. S. Otopeni, bătută până acum de cine-a vrut și cine n-a vrut, care însă, într-un gest de superbie gratuită, ne-a stricat în ultimele două săptămâni biomecanica gândirii inerțiale, ieșind cu capul sus din confruntările cu granzii de mucava pe nume Dinamo București și F.C. Timișoara. Mediașul și Otopeni au umplut de farmec și de culoare o competiție cenușie, rutinieră și fără haz: bravo lor!

Rapid (să nu-i fie de deochi!) reiterează îngrijorător startul lansat din tur în condiții de instabilitate financiară severă. Morala: foamea produce mai mult fotbal pe cap de locuitor decât ghiftuiala. Și mai mulți fotbaliști. Maidanul neaș rămanne Copacabana noastră balcanică și fertilă: din toate timpurile, cei mai valoroși jucători români nu s-au născut din spuma cearcafurilor imaculate și nici din magia acordurilor de pian exersate prin saloanele familiilor de condiție bună. Nemâncații au fost matematic superiori îmibuibaților – ca atitudine, cel puțin. Dacă vreți un argument în această ordine de idei și cutume, uitați-vă cum se comportă pe gazon Adrian Cristea și Bănel Nicolici, prințul și cerșetorul (în sens metaforic, evident)...

Me Matrix sau suferințele timpului postmodern

ILEANA PINTILIE

MIHAI ZGONDOIU (mihaizgondoiu@yahoo.com) s-a născut la 5 februarie 1982 la Medias. Este absolvent al Universității de Vest din Timișoara, Facultatea de Arte și Design, licențiat și absolvent de masterat în grafică. În 2008 a fost curator și organizator al Bienalei Internaționale de Gravură Experimentală din Mogoșoaia - București. Activează ca artist în următoarele domenii: desen, pictură, gravură/print, video, instalații, performance, artă urbană. Din 2008 este doctorand la Universitatea Națională de Arte din București. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Link-uri: www.me-matrix.blogspot.com / www.zgondoiu.me.blogspot.com / www.kitsch-me-proiect.com

Proiectul intitulat **Me Matrix**, al lui Mihai Zgondoiu, reprezintă o continuă căutare și frământare, provocate, pe de-o parte, de criza generală a limbajului artistic contemporan, percepută ca atare de către artist, pe de altă parte, de obsesia propriei persoane, considerată a fi referențială. În jurul acestor două teme importante se construiesc majoritatea proiectelor sale recente, care sunt autoprovoacatoare, stimulându-l să revină asupra lor și să le continue mereu, reinnoindu-le. În același timp, aceste proiecte devin provoacatoare și pentru public, deoarece solicită o participare sau o reacție din partea acestuia.

Matrix este, în viziunea lui Mihai Zgondoiu, lumea, viața însăși, producând forme și structuri în continuă schimbare și în care se încarnează perfect eul artistului; este un loc generic, existențial, saturat de imagini, bombardat de informații și în care eul artistului se poate înscrie perfect, fără a fi însă la adăpost de „atacurile” societății contemporane, între care putem să numim imixtiunea în intimitate, înțelegând prin aceasta și în intimitate creației.

Matrix generează „bruiatul” contemporan, cuprinzând frământările interioare, dar și zgomotul lumii exterioare, neliniștea transformată în angoasă, pierderea valorilor și a ierarhiilor, spaima de a se înregistra într-un șir anost și lipsit de personalitate, de a gândi ca și ceilalți sau de a fi „gândit”.

În acest context nevrotic, ieșirea pe care o caută Mihai Zgondoiu este prin revenirea la

unor viziuni rapide și violente, în ton cu societatea contemporană, întrezărită prin intuiție sau ca o revelație în urma unui vis.

Seria de miniportrete, multiplicată la nesfârșit în aceeași ipostază sau intrând unele în altele, ca într-un joc cu păpuși rusești, exprimă și o exasperare față de propria persoană în contextul dat, dar, în același timp, și un reflex narcisist, sugerând un exercițiu de autoadmirație, privit însă cu distanțare și cu ironie. Portretele par să reprezinte, după cum ne sugerează artistul, „fețe identitare în criză”, pe care le numește în mod generic **Me Matrix**, adâncind și mai mult conceptul deja definit.

Toate aceste lucrări sunt realizate cu mijloacele grăbite, sumare, ale artei străzii, uneori chiar din stencils, colate pe o suprafață precară, sugerând poate zidurile pe care se lucrează de obicei în acest context. Colajele ce par afișe și reclame rupte de pe panourile publicitare, ca și frânturile textelor rămase vizibile pe suprafața lor se potrivesc unele cu altele, dând naștere unor noi conținuturi semantice, obținute prin jocul hazardului.

Puterea de a combina, de a crea din nimic sugestiile unei civilizații trepidante, pe care o privește însă pieziș, ca un marginal, ca un artist situat în afara sistemului oficial al artei, reprezintă atuurile lui Mihai Zgondoiu, care se poate lăuda că se apropie și de arta grafitti-ului, și de arta străzii, în general.

Portretul artistului ca o siglă se regăsește pe simeze, devine „măsură a tuturor lucrurilor”,

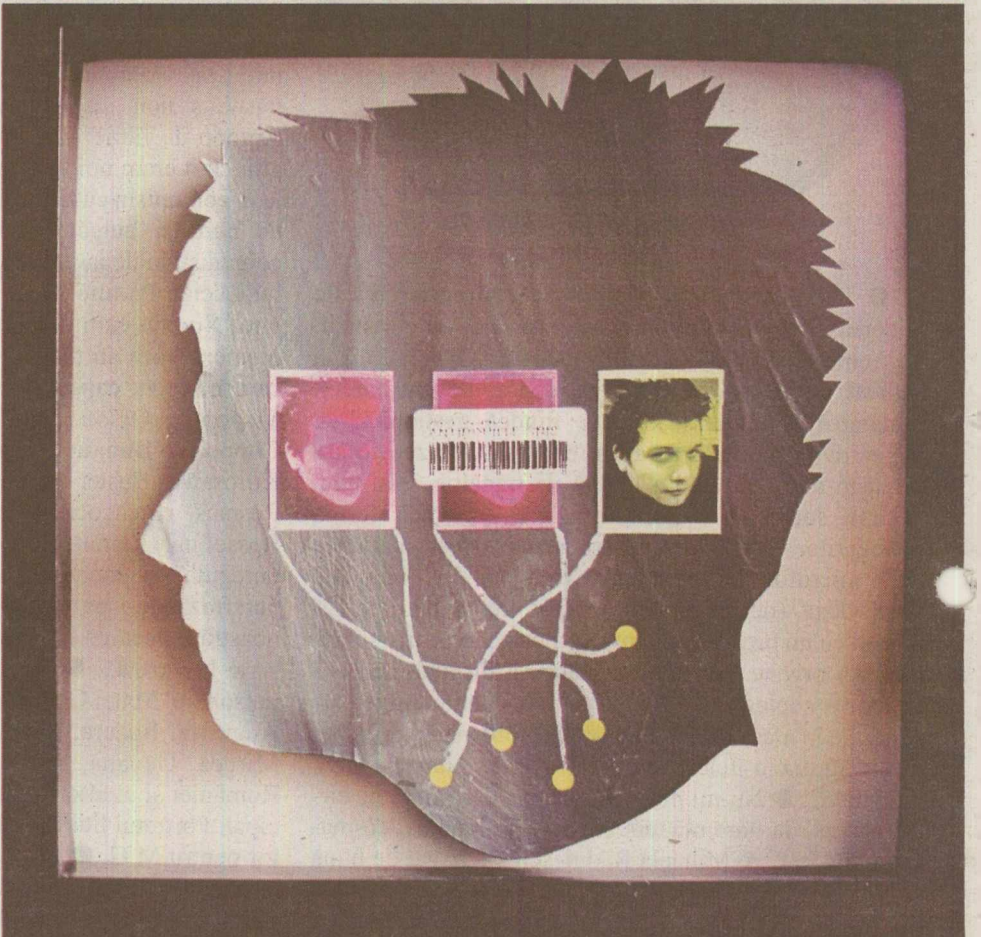

propriul eu sau la propria-i imagine, la un fel de „terapie” cu sinele, concepută ca o saturație a propriului chip. Imaginea lui, repetată la nesfârșit în aceeași ipostază, îi apare sub forma unui contur alb sau negru sau a unui șir de portrete din profil. Acesta poate fi ca un desen, în interiorul căruia, prin colaj, se suprapun diverse imagini, dând naștere, într-un ritm alert,

invitație lansată publicului să se compare măsurându-se pe peretele galeriei, iar silueta sa, surprinzându-l tocmai în timp ce desenează cu spray pe perete, face aluzie la practicile lui contestatare.

Tehnica colajului, a culorilor tari, cu irizări fosforescente, utilizarea diferitelor tehnici combinate, a spray-urilor, a conturului strălucitor

Proiectul ME MATRIX, de Mihai ZGONDOIU, a fost expus la Galeria Calina din Timisoara, în perioada 9 februarie - 5 martie 2009

din neon, a grafismului susținut de pete de culoare violentă sau așternută gestual, „scursă” pe suprafața pictată și având ca sursă de inspirație „bad painting”, toate acestea alcătuiesc arsenalul său de mijloace adecvate scopului propus, acela de a comunica rapid și direct cu publicul.

Aceste mijloace de expresie, utilizate de tânărul artist cu multă libertate și îndemănare, transmit neliniștea crizei limbajului vizual „post-postmodern”, așa cum el singur precizează. Neliniștea, criza, suferința sunt puse pe seama Timpului, privit ca o instanță gravă a lumii, ca una dintre cele două coordonate fundamentale în care se desfășoară viața omului, alimentând creația lui cu motivații de ordin filozofic, susținute însă printr-un limbaj vizual dinamic, specific tinerilor și devenit extrem de expresiv.

Dar oricât de grav ar fi tonul abordat de Mihai Zgondoiu, el găsește mereu o supapă de evadare prin ironie sau autoironie, prin demascarea realităților înconjurătoare, care depășesc cu mult imaginația noastră și pe care simte nevoia să le comenteze într-un proiect provoacator, cum ar fi **Kitsch-me**. Acest proiect, lansat aparent ca unul de grafică publicitară,

pune în circulație figuri derizorii din spațiul public, care asaltează și acaparează televiziunile comerciale, dormice de astfel de „vedete”, care beneficiază de o reclamă specială.

Aceste personaje ieftine și goale din punct de vedere al conținutului spiritual și intelectual devin protagonistele imaginilor ca niște afișe, pătrunzând și mai mult în viața noastră cotidiană. Intoxicarea cu figurile lor stupide pune în evidență intoxicarea mediatică de care suferim în fiecare zi, bombardamentul vizual, nociv și, în final, poluarea spațiului public cu astfel de „vedete”, cărora li se acordă neașteptat de multă atenție.

Criticând lipsa valorilor spirituale și intelectuale ale societății contemporane românești, lipsa unor proiecte culturale viabile, artistul își manifestă, prin intermediul unei arte directe, asemănătoare cu aceea a străzii, exasperarea față de societatea contemporană în general - atomizată, antrenată într-o prăbușire continuă, al cărei capăt nu-l mai întrezărește. În această stare critică, soluția de criză pe care o propune este aceea a propriei măsuri, a propriilor valori, o întoarcere narcisistă și febrilă către propria lui persoană, către Me-Matrix. <<

Acest număr este ilustrat cu lucrări ale artistului MIHAI ZGONDOIU